

CASA ȘCOALELOR
BIBLIOTECA PENTRU POPOR

C. RĂDULESCU-CODIN

COJOCUL LUI SĂRĂCILĂ

POVEȘTI ALESE

DIN

CULEGERILE MELE

EDIȚIA II-a

BUCUREȘTI
EDITURA CASEI ȘCOALELOR

1929

Lei 24.—

C. RĂDULESCU-CODIN

Inv. A. 58.621.

COJOCUL LUI SĂRĂCILĂ

POVEȘTI ALESE

DIN

CULEGERILE MELE

EDIȚIA II-a

234330

BUCUREȘTI
EDITURA CASEI ȘCOALELOR

1929

1. Cojocul lui Sărăcilă.

Erà odată un om sărac, așa de sărac, că, demulțori, n'avea nici după ce bea apă. Și omul ăsta aveà doisprezece copii; ba, în fiecare an, mai dobândià câte unul. Iar bogăție, singura lui bogăție, erà un *cojoc*, făcut și ăla *ferfenițe* ¹⁾.

Intr'o zi, omul nostru, sătul de atâta sărăcie, zise:

— Nevastă, nevăstă, eu unul m'am luat de gânduri: nici tu mălai, nici tu haină, nici tu foc, nici tu nimic. Cât o s'o mai ducem așa? Și cu ce o să satur eu gurile astea? Fă-mi o turtă și pune-o coleà în traistă, că mă duc... mă duc... poate, deunde știi? Oiu întâlni pe Dumnezeu, să-l întreb: ce gând are cu mine? Mult o să mă mai lase el muritor de foame, cu spuza asta de copii?

— Bine bărbate! Du-te, dar vino mai curând, că pierim!

Pleacă Sărăcilă, că, uitasem să spun, așa-i erà numele, după bogăția lui, și merge până

1) Sdrențe.

unde merge... Când coleà, mai subt seară, dă peste un unchiaș ce se odihnià jos, pe niște mușchiu, la un șipot.

— Bună ziua, moșule.

— Mulțumim dumitale. Da, încotro?

— Ia, mă duc să caut pe Dumnezeu. Nu știi unde i-o fi culcușul?

— Unde să-i fie? — zice moșul. — Iacă aici, și, dacă cauți pe Dumnezeu, află, creștine, că eu sunt acela.

Și odată, măi taică, începù să străluciască tocmai ca soarele fața unchiașului.

„Dumneata ești? — zise Sărăcilă fără să se *tesească*. — Apoi, avem o socotială amândoi. Bine, Doamne, ce ți-am făcut eu, de nu mi-ai dat decât cojocul ăsta, iar copii, un *ciur*? Și... n'ai de gând să-mi dai și mie bogăție?“

Dumnezeu, pe semne ca să-i puie la încercare credința, numai... îi răspunde:

— Află, omule, că tot o să-ți mai dau copii; iar de avere, o să-ți iau și cojocul, care e pe tine.

— Așà? — zice Sărăcilă, înrăindu-se — „Păi nu ești drept, Doamne!“ Și pleacă amărît.

N'apucă însă să se depărteze, că uite, sosește înaintea Puternicului un om bogat. Da ce bogat? Aveà bani de îi *rânià* cu lopata și moșii întinse și case mândre și *pomosturi* și acareturi... Doamne, Doamne! Să tot trăiești, să nu mai mori! Dar n'avea niciun copil.

— Doamne, zise bogatul, închinându-se înaintea Sfântulețului, — am venit să te rog:

mai ia-mi din avere, Stăpâne, și dă-mi măcar un copil, să fie cine să mă plângă, când oi închide și eu ochii!...

— Află, omule, că nu-ți pot da niciun copil; iar bani și pământ și pomost și case... tot o să-ți mai dau. Sunt ele de mare folos și astea, în mâna omului, care e suflet a lui Dumnezeu.

Pleacă și bogatul, întristat nevoie mare. Înaintea-i mergea Sărăcilă, înjurând de câte în lună și în soare, pentru nevoia, ce socotiă că i se abătuse asupra capului. De necăjit, îi eră tot negru înaintea ochilor.

Când să treacă pe un pod, acolo în drumu-i, o pungă cu bani. Cum s'o vadă însă? Că el eră cu gândul la Dumnezeu, pe care-l tot înjură, că nu i-a dat bogăție. Trece peste ea și-și urmează drumul către casă, mort de foame.

Da o vede bogatul, tot el; o ia și, ce se gândește?

„Unde să mai pui eu și banii ăștia? Mai bine să-i dau creștinului de colo“.

Și-l strigă: — Mă omule, tot ești tu sărac. Na punga asta, să-ți mai împaci nevoile, că eu *am* și prea *am*, slavă Domnului!

— Bodaproste, boierule! Mare pomană îți făcuși!

Iea Sărăcilă punga, o deschide și... mai mai să nu crează ochilor! În ea numai galbeni, măi taică! O închide la loc, nebun de bucurie și o pune, știți unde? În *buzunarul cojocului*.

Iși ia ziua bună dela cel bogat și se tot duce spre casă, *dărlâind*.

Drumul îi erà printr'o pădure. Se înoptase bine și Sărăcilă, de voie, de nevoie, trebuia să măie acolo. Ce să facă? S'asează pe un *cătămâi*, scoase iasca, cremenea și amnarul, de aprinde focul și face, nene, o vâlvoare, de lumină toată pădurea. Apoi, de bucurie, începe să joace pelângă foc.

— Hi! Ce mai case și haine și trăsuri o să-mi fac! Copiii mei, copii! Tocmai acum v'a ajuns norocul!

Peurmă, mai stă din joc și se uită la *cojoc*:

— Ce se lăudă el Dumnezeu, că o să-mi ia și *cojocul* ăsta? Acù, sâc! Nu mai am nevoie de el; mânce-l fript! Adică, stai! Ia să-i fac eu pe piele; să vedem ce o să mai iea?

Și... cum zice... svârr!... *cojocul* în foc, de s'a făcut *scrum*!

— Decât să mi-l iea el, mai bine să-l arz eu!

Uitase ticălosul că în *cojoc* erau și banii; iar când a băgat de seamă, mai iea, Sărăcilă, dacă mai ai ce; mai pune-te împotriva lui Dumnezeu.

Vedeți cât l-a orbit fudulia față de Sfântulețul? Acù a rămas și fără *cojoc* și fără *bani*.

2. Dumnezeu și cei trei frați.

Erau odată trei frați rămași săraci de părinți. Când se măriseră, și ei, n'aveau de nici unele. Cu ce să se hrăniască? Au plecat în lume.

— Hai măi, să găsim pe cinevă: poate ne-o învăța cu ce să ne hrănim.

— Hai, dec!

Și au plecat. Au mers ce au mers, până în dreptul unei fântâni. Acolo, au scos mărindă din dăsași și au început să mănânce.

Da tocmai atunci uite, că sosesc la fântână doi uncheși, cu bărbile albe și sprijiniți în toiege. Erau Moșu Dumnezeu și cu Sfântu Petru; da ei deunde să-i cunoască?

Tainesc ei, ba una, ba alta — ca oamenii când se întâlnesc — peurmă, unul din uncheși întrebă:

— Deunde sunteți, băieți?

— Din cutare loc! — de unde or fi fost.

— Unde mergeți?

— Hei, moșule, mergem să căutăm și noi pe cinevă, care să ne învețe cu ce să ne hrănim. N'avem nimic după sufletul nostru.

— Tii..., bată-vă norocul, copiii moşului! Şi cam ce ai vreă tu să ai, măi flăcăule? zise tot unchiaşul, care întrebuse dintâi, fratelui celui mai mare.

— Apoi, tot stăm noi de vorbă aci, să-ţi spun: Aş vreă să mă pot hrăni cu cai. Şi pe orice nevoiaş l-oi vedeă la greă cumpănă, să-l ajut cu caii şi cu căruţa mea.

— Bine, bine te-ai gândit. Dar tu?

— Eu, zise cel mijlociu, — aş vreă să mă hrănesc cu oi. Şi pe orice creştin amărît l-oi vedeă la uşă, să-l dedulcesc cu brânzişoară, cu lăptişor ori cu untişor.

— Aş vreă să-mi deă Dumnezeu putere să fac un pod peste o vale, cum e asta — eră acolo o vale cum e Ruginoasa ori Sămăila noastră — şi să-mi fac casă la capul podului. Peurmă, să mă însor, să-mi deă Dumnezeu nevastă după gândul meu: ce-oiu zice eu să zică şi ea şi ce-o zice ea, să zic şi eu. Cine-o trece pela pod, să-l găzduiesc şi să zică „bodaprote“!

Astea au zis cei trei fraţi, iar moşnegii au ascultat cu luare aminte. Peurmă, au glăsuît:

— Munciţi şi voi, băieţi; munciţi fără preget, că o să faceţi. Ştiţi vorba: „cine şade, coada-i cade; cine mişcă, tot mai pişcă“.

Au mai vorbit ce au mai vorbit, şi peurmă, s'au despărţit. Cei trei fraţi rămaşi singuri, dupăce au mâncat şi au băut câte un căuş de apă, şi-au văzut de drum, cale lungă să le ajungă, fără să-şi deă cu socotiala, cine or fi fost cei doi uncheşi. Iar Dumnezeu — putere Dumnezeiască, moşule, ce crezi dum-

neata? — a ținut minte vorba cu cei trei frați, și după puțină vreme, le-a îndeplinit dorințele:

Celui mare i-a dat *cai* — herghelii — și căruțe și trăsuri, de se miră o lume de belșugul lui. Celui mijlociu i-a dat oi, turme întregi. Cine aveà stâni pe rădăcini? Cine aveà lăpturi, brânzeturi și cașcavaluri vestite ca ale lui?

Celui mic i-a dat pod peste o vale, casă și nevastă pe inima lui.

Hei... târziu, după vreo trei ani, pleacă Moșu Dumnezeu, să vadă ce mai face a lume păcătoasă? Merge încoà, merge încolò și ajunge și la fântâna, unde se întâlnise cu cei trei frați:

— Ia să mă duc și pela ei, să văd: se țin de făgăduiala dată acum trei ani?

Și-o toiegește spre casa celui mare. Da ploaie multă de parcă turnă cu găleata, și, peurmă, noroi, să nu poți merge doi.

Sfântulețu se face un unchiaș sdrențáros, bătrân, bătrân și sprijinit într'o cârjă.

— O! voinicule — îi strigă el, omului, când intră pe poartă —, nu te lasă Dumnezeu de inimă să-mi dai până 'n sară o *iepșoară*? Sunt silit să merg la o *sorocire* și-s bătrân și uite-i calea grea.

Ala nici nu vrea să-l audă; îl ia la goană și-l înjură:

— Păi cum! Am eu cai să dau la toți neputincioșii! Caută-ți de cale!

Mai stăruie ce mai stăruie unchiașul și,

dacă vede, că nu-l poate luminà, pleacă plângând și abià înotând prin glod.

— Ia să încerc — zise Sfântulețul, — p'âl mijlociu; o fi mai de omenire.

Se face tot unchiaș bătrân, abià ținându-se în cârjă, cu un cocoloș de mămăligă în mână.

— Dă-mi tată și mie o bucățică de brânză, s'o mănânc cu astă coajă de mămăligă...

— Păi cum! — zice omul înjurând, — caut eu acum pentru tine la puțină, să-ți dau brânză!... Dacă oi da la toți pârlitii, deunde aș mai aveà? Caută-ți de cale, dacă vrei să nu te dau pe mâna Dolfei și a lui Iuga, să te scarmene, cum e mai bine.

Și odată începù să asmută câinii...

Dacă vede așa, pleacă Dumnezeu, la fratele cel mic. Dă o ploaie, trăsnete, nor, și întunerec, să-ți dai cu degetu 'n ochi. Se așează lângă pod, acolo după streaja lui.

— Aoleo! Vai de mine și de mine, că sunt orb, bătrân și neputincios, și nimeni nu m'aude pe pod aici!

În casă, odată se scoală bărbatul și femeia.

— Hi... auzi, omule?

— Auzi, nevastă?

— Hai, omule!

— Hai, nevastă!

Se duc la pod; caută încoà, caută încolò... nimeni. Strigă cât pot... de surda! Unchiașul se făcuse nevăzut.

— Aoleo! se vaită bărbatul, — nu e, nevastă!...

— Nu e, omule! Vai de noi și de noi! Ce o să ne facem?

Și pleacă în casă, frângându-și mâinile.

Mai trece ce mai trece și unchiașul, iar se ivește lângă streaja podului și începe să se vaite.

— Sărăcuț de maica mea, că nu m'aude nimeni!

Și iar se reped oamenii și caută săracii în sus, caută în jos, pe pod, pe subt pod... dar pleacă iar văitându-se și amărîți, că nu găsesc pe nimeni nici acum...

Când să intre, din nou aud pe pod văitături: — Mă, ce să fie? — se miră ei. Da acum, când se duc, îl găsesc cocoloș lângă pod.

— L-am găsit, nevastă!

— Bine, omule! Săracu! Săracu! O fi înghiețat și prăpădit rău.

Il duc pe brațe în casa lor, îl mângâie și-l încălzesc, îl silesc mănânce ceva și îi schimbă hainele, cari erau learcă de ploaie.

— Așterne-i, nevastă, în pat, colea lângă sobă și fă căldură să se desghiețe creștinul.

— Acù, bărbățele.

— Să nu-mi puneți țoale și să nu-mi faceți foc, geme unchiașul, — că, zice, — mai rău intră degerătura în mine. Mai bine duceți-vă de-mi aduceți două copăi de nisip, de subt pod, să-mi așterneți p'ici pelângă ușă.

S'au dus amândoi de i-au adus, de s'a întins unchiașul pe nisip și s'a făcut că doarme.

Peurmă, Dumnezeu ca un puternic, le-a dat somn greu, greu, măi taică, să tai lemne pe ei, că au dormit oamenii duși până la ziuă.

Dimineața, cum se scoală, încep să se vaite:

— Păcatele noastre, nevestă, greu somn am dormit. Ce o fi făcând bietul unchiaș?

Se duc să-l miște; când colo, mișcă, dacă ai ce Moșu, nicăiri; iar în locul *nisipului*, numai *aur*, două copăi, *galbeni*, tăicuțule! Tocmai atunci pricepură ei, că a fost la mijloc putere dumnezeiască!

Căzură creștinii în genunchi și se rugară, mulțumind Sfântulețului cu lacrimi în ochi.

Și se îmbogăți și mai mult fratele cel mic și asta, dece dobândiă avere, d'aia făcică și mai multe fapte bune.

Iar ceilalți doi frați se mistuiră: au sărăcit și s'au prăpădit. Ca praful nu s'a ales de oile și de caii lor, moșicile.

3. Cum se învârbesc oamenii?

Doi pustnici, Chirilă și Mănăilă, trăiau odată departe de lume și de plăcerile ei, postiau și se rugau lui Dumnezeu. Și erau așa de prieteni, că, frați să fi fost, nu s'ar fi iubit așa. Nici gândurile cele mai ascunse nu le feriau și iarăș nimic nu făcea unul fără altul. Apoi, bine o mai duceau, Doamne!

Dar, dela o vreme, iată că un diavol, negru cum e ceauñul și cu două perechi de cornițe, tot da târcoale împrejurul pustiei și se apropia când și când de ei.

— Da, ce căută, oameni buni, Aghiută, în preajma pustnicilor? — că doar nu erà să facă biserică!

Ce să caute? Iși făcea meșteșugul, să vadă: nu o izbuti să vâre vrajbă între Chirilă și Mănăilă? Ca, apoi, aceștia, certându-se, înjurându-se și păruindu-se, să uite și pe Dumnezeu! Vezi dumneata, nepoate, așa cearcă diavolul, totdeauna; și rar, rar, dar *tari de inger* sunt oamenii, cari nu se lasă ispitei.

Acum, Ucigă-l crucea a cercat fel și chip: s'a schimbat și ca oameni și ca neoameni;

s'a *milcoșit* în sus și'n jos, a făgăduit daruri, când unuia, când altuia; i-a luat și cu răul și cu binișorul..., dar geaba! Pustnicii, își vedeau de treabă înainte. Și *Sarsailă* eră gata să-și ia *tiliuțele* depe acoloa, să plece la iad, unde-l așteptă stăpănu-său, Scaraoschi, tartorul cel mare, ca să-i facă o baie de aiasmă.

Da, într'o zi, norocul lui: iată alt diavol.

— Ce faci pe acî, întunecatule?

— Mă trudesc să vîr zăzanie între Chirilă și Mănăilă, dar nu-i chip.

Și-i spune cum și ce fel s'a luptat.

— Prost ești, mă! — Ii zise celalt! „Dacă e numai atîtica lucru, las pe mine“.

Și diavolul acesta, cum grăiește, odată ia chip omenesc și iese înaintea celor doi pustnici, cari mergeau alături, peacolo prin pustie:

— Părinte Chirilă! Vino până aici, să-ți spun ceva.

— Viu, dece nu?

Și cum se abate Chirilă, diavolul-om, îl iă cu mâinile după cap, se pleacă la urechea pustnicului și începe:

— Șop, șop, șop... șop, șop, șop!... Incet de tot, fără să se înțeleagă ceva. Tot *șopă-căie* mereu, fără niciun rost; iar Chirilă ascultă și nimic nu 'nțelegea. Și iarăș: șop, șop, șop!

Peurmă, diavolul se depărtează, mai adăogând către Chirilă: „Ai auzit? Să nu mai spui nimănuî secretul ăsta“.

— Bine, bine! — zise pustnicul bucuros, că a scăpat.

Dar Mănăilă sta ca pe spini:

— Ce-ți spuse, frate? — întrebă el cum se depărtă ucigașul.

— Nimic, frate! — și Chirilă spunea adevărul.

— Cum nimic? Așa frate mi-ești tu?

— Nimic, omule! înțelege odată, că n'am dece să te *șeguî!*

— A! îl ascuți pe el, că-ți zise să nu spui nimănui. Vezi? Mai frate ți-e altul decât mine! Deunde știu eu — mai zise Mănăilă — că n'ați pus la cale ceva împotriva vieții mele?

Bietul Chirilă! Se jură el cu cerul și cu pământul, dar cine să-l crează? Dă fuga să aducă pe omul acela, care-l șopăcăise și-l tot strigă; dar, ia-l deunde nu-i. Diavolul demult pierise și, dus lângă celalt diavol într'un lac din apropiere, ascultă și râdea de se prăpădiă de isprava lui:

— Văzuși, mă prostule?

Și tot uitându-se, văzură pe Chirilă și pe Mănăilă, că se apropie, se înjură, de câte în cer, și pe pământ și apoi? Incep să se păruie. Așa... și, ca praful s'a ales de tot postul lui Chirilă și Mănăilă, de toată viața lor tihnită și de toată frăția lor!

Demult îi crestase Nichipercea, pe răbojul lui.

4. Bogăția și slava lumii.

Erà odată un creștin de meserie pietrar. Și omul ăsta aveà obicei, că tot câștigul lui din fiecare zi îl împărția în trei: cu o parte făcèa milostenii săracilor, altă parte o da bisericilor și altă parte o oprià pentru hrană și îmbrăcăminte.

Azi așa, mâine așa... și omul nostru trăia tihnit și mulțumit.

Acù, între aceia căroro le făcèa bine, erà și un călugăr sfânt care, oridecâteori venia cu lucruri (le vânzare în oraș, erà găzduit și ospătat de pietrar.

Într'o zi călugărul se roagă lui Dumnezeu:

— Doamne, Doamne! Cum e ăst om chivernisit și cum miluiește el pe oameni, aibi milă și îmbogățește-l, Doamne!...

Se rugă mult și atunci, într'o noapte, iată i se arată îngerul;

M'a trimis Mântuitorul Christos să-ți spun, că ți-a auzit ruga și ar pricopsi pe pietrarul tău; dar atunci i se răsucește mintea și se strică omul.

— Eu nu crez, Doamne!

— De nu crezi, ai să vezi.

Și dupăce zice acestea, îngerul piere. Iar Cel-de-sus, care știe toate, dă atunci în gând pietrarului nostru să-și ia sculele și să se ducă să-și agonisiască piatră pentru lucru dela munte.

Așà, și cum sosește acolo, își aruncă ochii la o stâncă. Dă cu ciocanul în ea, să taie piatra și atunci, ce să-i vază ochii? Din piatră cură numai aur, nepoate!

Bucuria lui! Lasă piatra la o parte, așteaptă până noaptea, face rost de căruțe, încarcă aurul și pleacă acasă.

Acolo, pune uneltele în pod și se duce cu carele cu aur în Țarigrad. Se așează în acea parte de lume și uită de muncă. Incepe omul să cumpere binale, moșii, palate. Ce să mai spun? Erà ăl mai bogat. Aveà bani să-i rânească cu lopata, moșii și... câte toate. Ba se apucase și de petreceri și de crailăcuri.

Trece ce trece și, peurmă, ce nu fac banii? Ajunge sfetnic al împăratului.

Așà. După altă trecere de vreme, se întâmplă. că moare împăratul din Țarigrad și sfetnicii aleg pe un altul în locu-i.

Ăsta însă, cu obiceiuri noi, și cinstit nevoie mare, pedepsià strașnic pe toți, cari umblau cu necinstea și cofășii. Din pricina asta, unii din sfetnici îi pun gând rău și trei din ei, între cari și pietrarul nostru, se hotărăsc să facă orice numai să-i ia împărăția și s'o dea altuia.

Până aici, bine, măi nepoate! Da, eu ui-

tasem să spun: călugărul cu pricina se ținea mereu pe urmele pietrarului; se ținea și tot cercetă să vadă, cum o să se strice pietrarul?

Dar umblă și el așa pe departe, ca nimeni să nu-i bage de seamă.

Când ș când, se străduia și el să mai vadă pe pietrar. Da cine mai vorbiă cu el? Că n'apucă să se apropie de palat și te pomeniai, că-l și luau baraitarii la goană?

— Ce cauți aici, încenușatule? Du-te la pustia ta!

Și călugărul a stat multă vreme acirând pe acolo; dar n'a fost cu puțință să vorbiască cu pietrarul.

Așa. Acù, împăratul, cercetând încoà și încolò, află prin iscoade despre tot ce plănuișeră cei trei sfetnici și prinde pe doi din ei. Pietrarul însă află, se lipsește de tot ce are și fuge din Țarigrad.

La ceilalți doi sfetnici însă li s'au tăiat capetele, din porunca împăratului și, peurmă:

Mergeà cap bolborosînd,

Trupul mătăniei făcând...

Bietul pietrar, scăpat ca prin minune, s'a dus iar la satul lui și acù: boier gol, îmbrăcat pistol, și-a luat ciocâltelele deunde le pusese și s'a apucat iar de meseria lui: cioc, cioc; cioc, cioc!...

Când îl întrebà lumea: — Unde-ai fost?

— La Ierusalim, să mă închin sfintelor locuri.

Intr'o zi, vede pe călugăr.

— Să vii de noapte să măi la mine — zise pietrarul.

— Bine, bine, viu. Da, peunde ai mai fost? Că eu am mai venit și nu te-am mai găsit.

— M'am dus de m'am închinat sfintelor locuri.

— Taci, omule! Mie îmi spui lăncote d'astea?

Peurmă, îi povestește călugărul din fir până în ață tot, tot: cum s'a rugat el lui Dumnezeu să pricopsească pe pietrar; cum, dacă pietrarul s'a văzut cu bani, a uitat și de muncă și de Dumnezeu și s'a apucat de fapte rele, cum nici pe el n'au vrut să-l mai primească în casă baraitarii... și cum, numai cu rugăminteaa călugărului la Dumnezeu, a scăpat de sabia împărătească, atunci când pusese, cu cei doi sfetnici, la cale, pieirea stăpânului său. Și peurmă:

— Ei, acù mai tăgădui?

— Nu. Iartă-mă, sfințite părinte! văd și eu acum, că *bogăția rău folosită și slava lumii strică pe om.*

5. Mai mare e mintea decât banii.

Apoi, erà mai înainte, prin părțile acestea, un unchiaș văduv, care aveà o fată frumoasă, frumoasă și cuminte, nevoie mare. Da erà sărac de n'aveai pe ce pune ochii în casa lui.

Intr'o zi, săracul, ce să facă și ce să dreagă? Dacă vede că nu mai are încotrò, dă fuga la curtea boierului din apropiere, să se împrumute.

— Boierule, nu-ți faci pomană să mă împrumuți cu trei sute de lei? Că, să vezi, Domnișorul, m'am speriat de sărăcie și nădăjduiesc, că numai așa oiu mai pune și eu capăt nevoii...

— Bucúros, moșule, dece nu? — zice boierul. Și mai adaogă: — Iți dau, însă dacă te legi, că-mi aduci drept dobândă: trei sute de cașcavale și trei sute de păstrămioare. Te învoiești așa?...

— De, boierule, să-mi mai iau seama.

Da, în gândul lui, unchiașul: — Ce? Nebun așa fi? N'a fost minciună vorba ăluia: câștigi cinci și bei zece, ce rămâne bagi în pungă. Mi-ajung trei sute de lei, să fac tot ce-mi cere?

Acasă, cum îl vede fata, îl întrebă: — Ei tată, ți-a dat?

— Apoi... a zis că-mi dă, dar ce spune boierul, nu se mănâncă.

Și-i spune tot.

— Știi ce, tată? — zice fata — Du-te îndărăt și fă rămășag, că-i face tot ce-ți cere. Peurmă, ia banii și n'ai nici o grijă, că le potrivesc eu.

Se duce unchiașul iar la boier, că nevoia te duce peunde nu ți-e voia“. Iea banii și face zapis cu legătură că, de nu i-o aduce trei sute de cașcavale și trei sute de păstrămioare, să-i rămâie slugă în curte.

Acu, toate bune și cu noroc.

Când vine însă acasă, se uită la bani și cântă cu „sărăcuț de maica mea“, că nu se pricepe ce să le facă. O pusese de mămăligă, nu alta. Da fata îl povățuiește să nu stea așa cu mâinile în sân, ci, în grabă, să strângă o sută cinci zeci de oi și o sută cinci zeci de berbeci, care o să-i aducă dobândă, nu glumă.

Și a ascultat unchiașul. Oile i-au adus cașcavalele și berbecii păstrămioarele; da oile și berbecii i-au rămas vii nevătămate, că a luat dela ele numai ce se putea lua.

Mă rog, pricepeți dumneavoastră cum a făcut?

La soroc, moșul se duce cu dobânda, cum a vorbit. Cașcavalele și păstrămioarele erau gustoase, îngrijite și dichisite, nu glumă, de mâna fetei. Boierul, când le-a văzut, îi lăsă gura apă.

— Bine, bine, moșule, sunt mulțumit, zice:

Da încaltea, te-ai ales cu ceva? Cum ai făcut?

— M'am ales, cum nu...

Și-i spune: „uite și uite“... tot, cum a făcut.

Rămâne boierul înmărmurit:

— Ia ascultă, măi taică, cine te-a învățat să faci lucrul ăsta?

— Păi, am o codană de fată, Măria ta, și ea m'a învățat.

— Fata dumitale? zice boierul — Nu s'ar putea s'o aduci până aici, s'o văd și eu?

— Ba se poate, de ce nu?

Vine fata și se crucește boierul când o vede. De frumoasă eră frumoasă s'o sorbi într'o lingură de apă... da să aibă ea, o țarancă, atâta pricepere, nu-i veniă să creadă.

— Ia ascultă, fetiță, tu ai pus la cale do-bânda, ce mi-a adus-o moșul?

— Apoi de, Măria Ta, eu, că doar nu e cine știe ce lucru mare.

— Ei aș! Mai nu-mi vine a crede. Aș zice eu, nu-i vorbă, că tu i-ai dat sfatul, când ai știi să-mi dai răspuns la o ghicitoare, ce ți-oiu spune-o.

— De, spune-o, zice fata, — că n'o fi o mie de lei.

Dacă-i așa, ascultă:

Se vaită cocoratu,

Că i-a fugit satu...

Ghici, ce e?

— Numai atâta? Apoi cine să-l știe mai bine decât noi, care cu el trăim?

— Păi ce crezi tu, fetiță că e?

— Iacă: „Cocoratul“ e codru; iar „satu“ e frunza și păsările... că vezi dumneata, se vaită, boierule, toamna, codrul, că-i pică frunza și-l lasă păsările...

— Minunat! — răspunse boierul. Dar la asta, ce ți'o pun acum, care-i răspunsul?

Am doi boi;

Dacă-i desleg, șed;

Legăți, fug de nu-i poți prinde.

Incepe fata să râză.

— Apoi, bine, boierule, boi d'ăia știu, că n'aveți dumneavoastră.

Dacă ți-i oiua arată, o să-i cunoști?

— Ei, arată-mi-i.

— Uite-i.

Și-i arată opincile din picioare.

— Mă, mă, mă! Iscusită fetișcană e asta! se gândește boierul. Și chiamă pe fecioru-său. Unu aveà și-i venise vremea de însurat!

— Măi băiete, eu ție pe fata asta ți-o dau.

— Cum, tată, noi care împrumutăm săracimea, să luăm pe fata moșului?

— Chiar așa, fiule. *E mai mare mintea decât banii.*

Că în sus, că'n jos... că tur, că vur... la urma urmei, n'a avut încotro flăcăul și s'a hotărît să facă pe voia taică-său.

Și așa, la vreo două săptămâni, se pomenesc unchiașul și fata cu mătăsării și haine scumpe, de au gătit-o în rândul boierilor și au

făcut o nuntă mândră, mândră de s'a dus vestea.

Peurmă, boierul i-a dat la casa lor de le mergeau toate bine, că de... atunci când ești harnic, faci lapte din piatră seacă; dar dintr'o avere de boier, ce nu eră să facă fata asta? Apoi, pentru hărnicia, priceperea și purtările ei, o îndrăgise și bărbatul său, nevoie mare, și sufletul și-ar fi dat, s'o vadă întotdeauna mulțumită.

Dar toate merg până la un loc. Uite că, dela o vreme, feciorul boierului a ajuns ispravnic. Și, ca la isprăvnicie, erau judecăți fel și chip. Se întâmplă uneori, că nu eră ispravnicul acasă și judecă câte-o *afacere* co-coana.

Azi așa, mâine așa... I se dusesese faima de chipul înțeleptesc cum împărți ea dreptatea și... ispravnicului numai rău nu-i părea.

Da boierii ceilalți, ce boieri or fi fost și ăia, plesniau de necaz, când auziau de judecățile ei. Ce se amărau ei, când vedeau împogodeala din casa ispravnicului? Da acū, când auziau că ea judecă și judecă bine, se hotărîră să facă ce-or face, să nu mai împartă dreptate fata moșului.

Au încercat ei, ba cu una, ba cu alta și le mergea în sec.

Peurmă, au început să rîză de ispravnic. Ba „Ce om ești tu, mă, când în casă la tine cântă „găina“. Ori: „Ce e de capul tău, când judecă o țarancă mai bine ca tine?“

Râzi azi, râzi mâine, până s'a luat omul de

gânduri. L-a brodit odată necăjit și a venit acasă la femeie, foc și pârjol.

— Ia ascultă, femeie hăi, cine te-a pus să judeci în locul meu?

— Apoi, de, bărbate, nu-ți face sânge rău, m'am întâmplat numai eu acasă și d'aia am judecat! Da, din ce-ți veni?

— Cum din ce, când râde o lume?!

— Hei, bărbate dragă, nu e focul de judecăți. Le stă în ochi tihna noastră și traiul nostru și ar vrea să ne strice casa. Ni s'au îmmulțit dușmanii, vorba cântecului.

— Cântec, neșăntec, zice el, mai domolit par'că. Vorba e, să nu mai judeci de azi înainte! De oi u mai află, îți dau drumul, goală pușcă dela casa asta. Ai înțeles?

— Am înțeles, bărbate, n'am să mai judec. Și n'a mai judecat vreme lungă.

Hei... târziu, vin la isprăvnicie să se judece doi creștini. Eră mare neînțelegere între ei, că, să vezi dumneata ce se întâmplase: Se pusese oamenii tovarăși, să se ducă cu *cireșe* pe drum. Unul pusese iapa și altul căruța, să împărțiască ban la ban, să nu-și iea chirie. Pe drum, iapa, a fătat un mânz.

Dupăce au mai stat trei zile, să se împiorogeze mânzul, au pornit iar. Mergi și mergi, dar mânzul a adus ceartă.

— Mă vere, mânzul ăsta e făcut de iapa mea, că numai iepele fac mânji.

— Ei aș! — grăi celălalt — e de căruța mea, nu vezi că se ține numai după ea? Să

știi, că or ce-ar fi, mie mi se cuvine prășila asta.

Se ceartă azi, se ceartă mâine, până ajung unde spuserăm.

Ispravnicul lipsià și, până să sosiască, co-coana, dela fereastră, ce-i veni?

— Ia spuneți-mi și mie, oameni buni, ce pricină vă aduce la judecată?

Spun ei tireșenia, iar ispravniceasa, decolo:

— Ascultă, omule: iapa dumitale poate să urce pe drumeacu-ăla?

— Poate, conită!

— Uite, vezi? In capul drumului, în deal, e o pădurice. Să deshami iapa și s'o legi d'o tufă acolo. Iar dumneata, — zice celuilalt, — să dai drumul căruței, devale. De s'o luà mânzul după ea, să știi că l-a făcut căruța dumitale pe mânz!

— Vă mulțumiți?

— Ne mulțumim, sărutăm mâinile, cum nu!

Zis și făcut. Când dă drumul căruței devale, mânzul se duce la mă-sa.

Și așa... a văzut ăl cu căruța, că n'avea dreptate și au rămas oamenii împăcați: — „De mă vere, să ne împilduim și să ne omorîm pentru nimica toată!“

Au auzit boierii, și... gura lumii numai pă-mântul o astupă; iar au început să râdă de el, că „ce ispravnic e?“. Ba s'au hotărît să-l pârască la Vodă de câte'n lună și în soare. S'a făcut iar foc și pârjol.

— Ia ascultă, femeie; iar ai îndrăznit să te faci mai mare decât mine? De acù, nu te

mai iert. O clipă să nu mai stai; înțelesu-m'ai? Iea-ți ce ți-e mai drag și pleacă iute din curtea mea!

Ea nu i-a frânt voia.

— Dacă zici dumneata, mă supun, că altfel n'am nici o putere.

Dar rogu-te, până una alta, urcă-te colea în căleașcă, să-ți mai caut o leacă în cap, că dacă m'oiu depărtà, Dumnezeu știe: ți-oiu mai căută ori nu?

S'a suit.

Iar fata moșului, cu o mână îi dibuià în cap, iar cu alta făcea semn vizitului să mâie caii, binișor, binișor, până o adormi bine, să nu se scoale. Când l-a văzut adormit d'abinele, he... departe de casă, l-a abătut pe un drum părăsit, într'o pădurece.

Acì, cum a făcut, l-a zdruncinat și atunci ispravnicul a sărit în sus, ca ars.

— Unde sunt eu aici?

— Stai, nu te speria, bărbate. Eu sunt; am făcut cum mi-ai zis.

— Cum?

— Păi, nu mi-ai dat dumneata voie să ieau, ce mi-e mai drag în curte? Astea mi-au fost dragi: dumneata și caii. Și v'am luat.

Atâta a zis și, minune! L-a muiat de inimă, și-a luat nevasta acasă și deaci înainte, nu s'a mai luat după gura oamenilor răi.

6. Ce e mai ușure și ce e mai greu?

Înțeleptul Solomon își crescuse copiii, învățându-i de mici — pelângă calea bisericii — multe alte pilde și tâlcuri...

La bătrânețe, înțeleptul ăsta rămăsese orb și nu mai aveă la casă-i decât pe un singur fecior. Dar cum a făcut feciorul, a supărat odată așa de rău pe taică-său, cu purtarea lui, că Solomon a și poruncit slugilor să-i facă „drum de călător“ dela casa lui.

Și așa, zile întregi și săptămâni și luni, a stat feciorul lui Solomon departe de casa părintească; iar tatăl zăcea întins pe patul de durere, fără a dori măcar să audă de acela, care-l supărase.

Toate însă sunt până la un loc. Dela o vreme, pe fecior l-a răzbit dorul de binele și de mirodeniile din care fusese depărtat și, ca fiul cel pierdut de care vorbește Sfânta Evanghelie, s'a hotărît să încerce inima lui Solomon, poate l-o iertă.

N'a îndrăznit însă să se ducă chiar el și a chiebat pe un țigan, care-i fusese slujitor:

— Vezi tu, încearcă, nu m'o iertă tata? Na

pielea asta de țap, îmbracă-te cu ea și du-te de-i vorbește, să creadă că sunt eu.

Uitasem să spun: feciorul lui Solomon era păros.

Face țiganul cum e povățuit, se duce la înțelept, intră în casă și începe să se milogească lângă pat:

— Tată, fată, iartă-mă! Gândește-te că ești bătrân; o să murim ca mâine și nu e bine să murim ne'mpăcați!

— Cine ești tu? — întrebă orbul, mișcându-se în pat și mai bucurându-se parcă!

— Eu, fiul tău.

— Fiul meu? Mai nu cred! Să te pipăi.

— Se pleacă țiganul de-l dibui Solomon.

— Așă e! — zice bătrânul pipăindu-l, — dar vorba n'o ai. Dacă ești tu fiul meu, dă-ți cuvintele mele afară!

— Cum?

— Iată, răspunde-mi la întrebarea asta: Ce e mai ușure și ce e mai greu?

— Mai ușure, zice țiganul, — e fulgul și mai greu e plumbul.

— Ieși afară! — răcnește bătrânul. „Nu ești tu fiul meu! — Și se repede, așă cum poate, să-i mai dea și câteva de chieltuială, țiganului.

Ala, nici una, nici alta, a rupt-o la sănătoasă, și numai o fugă a ținut până la locul, unde-l așteptă feciorul izgonit. Acolo îi spuse ce-a pătit.

— Păi, n'ai nemerit-o, zice feciorul. Du-te îndărăt și spune-i:

— „Tată, tată! *Mai ușure e tinerețea și mai grea e bătrânețea!*“

S'a dus sluga iarăș la Solomon, s'a prefăcut că e fiu-său și a cerut iertare. Solomon l-a dibuit, i-a pus întrebarea și, când i-a dat răspunsul cuvenit, bătrânul a început să lăcrămeze, că doar la atât îi mai erau buni ochii, și a strigat:

— Așà e! Tu ești! Iacă, te iert. Vin'o 'n brațele mele!

Cât o fi stat sluga acolo, nu știu. Știu că, a doua zi, feciorul cel adevărat erà lângă taică-său, în cinstea și binele din care fusese izgonit.

Și iacă așà, grea e bătrânețea, moșicule! Iți spusei întâmplarea asta, fiindcă mă întrebași: de ce sunt trist? De multe, de multe, că vezi d-ta: ochii văd, inima cere și nu e nici o putere!

D'aia, e sfânt cântecul:

Nu s'o găsi cinevã,
Să-mi cumpăr tinerețea
Și să-i vând bătrânețea?
Mare pomană ar aveà!

Sărăcia.

Erà odată un om sărac și aveà doisprezece copii. Cu ce să-i hrăniască și cu ce să-i îmbrace? Că n'avea, bietul, după sufletul lui, decât bordeiul în care deschisese ochii pe lume.

Nu-i vorbă, aveà *neamuri*, omul nostru, aveà doi frați: unul erà cârciumar și-l chiamà Ionică, altul erà popă. Și ăștia erau bogați putrezi, da erau deunde se taie fierul cu ferăstrăul și își mâncau de subț unghie. Copii n'aveau și ei tot mereu strângeau. Decâteori se duceà bietul nevoiaș să le ceară ajutor, ca la niște frați, numai ce-i auziai:

— Muncește și tu, Sărăcilă, ca să ai.

Și-l luau la goană cu prăjina și la înjurături, de-i sfârăiau bietului creștin picioarele, fugind. Par'că nu muncià; muncià câtezece, da nu vedeà nici o pricopseală. Nu știi dumneata, cum e când faci focul pe ghiață? N'avea spor și pace!

Intr'o zi, sătul d'asă vieață, se vorbește cu nevasta:

— Nevastă, știi ce zic eu?

— Ce, bărbate?

— Ia, să părăsim bordeiul ăsta, poate e fără noroc și să mergem încotro om vedeă cu ochii.

— Bine, să mergem.

N'au avut cine știe ce *catrafuse*. Vorba ăluia: „luleaua și ciubucul, e tot calabalâcul“.

Copiii îi dormiau pe paie. I-au luat într'o noapte, care în brațe, care de mână, și au plecat.

S'au dus până unde s'or fi dus. Acolo, numai ce se pomenește cu copilul ăl mic:

— Tăticule, dă-mi nițică apă, că mor de sete.

— Deunde să-ți dau? Și grăiește către femeie: — Vezi, nevastă, ce făcurăm? Uitarăm să luăm cu noi urciorul. Atâta lucru avurăm și-l lăsarăm și p'ăla.

— Păi, dacă-i așa, zice nevasta, — repe-de-te de-l ia, că mai stăm noi oleacă aici.

Se duce îndărăt spre bordei, numai într'un suflet. Acolo însă, altă dandană. Când să intre, aude înăuntru numai plânsete și văitături.

— Aoleu și vai de mine! Ce-o să mă mai fac eu, Doamne?

— Ce să fie, ce să fie? — se gândește omul sărac și-și face cruce.

I se făcuse părul măciucă și mai, mai s'o repeadă la fugă. Dar își ia curajul:

— Ia să intru. Ce-o fi, o fi!

Acolo, să te crucești, neicuțule! O fată frumoasă, frumoasă, cu părul lăsat în valuri pe spate și gătită bine. Se bătea cu pumnii în

cap și în piept și plângea de se prăpădiă, sărăcuța!

— Dece plângi? Ce-ai pățit? O întrebă nevoiașul.

— Mă mai întrebi? Plâng după tine, că nu ți-a fost milă. M'ai lăsat adormită și ai plecat.

— Păi, cine ești tu?

— Cine să fiu? Nu mă cunoști? Sunt cea mai bună prietenă a ta; sunt *Sărăcia*, și plâng și mă omor, că prea bine am trăit amândoi.

— A! Tu mi-ai fost *Sărăcia*?

Și când zice așa, odată o înhață de păr, o trânteste și-i cară pe spinare cu o *peleacă*.

— Dece te-ai înfundat la mine?

— Iartă-mă, creștine, iartă-mă! M'am înfundat, pentru că nicăieri nu trăiesc bine ca aici.

Omul n'o iartă, o bate înaintea și-i strigă:

— Dă-mi averea!

— Ți-o dau, numai lasă-mă! Uite, e îngropată sub vatră.

— Și ce? Imi spui mie? — zice omul, că-rându-i mereu pe spinare cu *peleaca*.

„Scoate-o tu, că te omor!“

S'a plecat *Sărăcia*, a scofelit pe sub vatră și i-a scos omului numai galbeni, aur, neicuțule. Tot ce răgăduise el atâta timp.

Bucuria lui cine o putea spune?

Și-a luat omul banii și i-a pus bine; iar pe *Sărăcie* a legat-o strașnic cu mâinile la spate și a dus-o de a îngropat-o în vie.

Știți unde? La capătul pământului lui frate-său, popa, să măi stea și acolo.

Ba a prins-o și d'un țăruș, că tot i-eră c'o veni îndărăt la el.

Peurmă, dacă se vede omul cu bani sumedenie, dă fuga după nevastă și oșistii, de și le aduce îndărăt la bordei. Se tot mirau și ele de atâta așteptare.

Iar omul sărac începe să dea înainte: își cumpără haine cumsecade, își cumpără d'ale gurii, ba-și mai croiește și niște case mândre.

Acum zicea și el, că e de trai.

Hei... Uite că văd și aud ai doi frați de belșugul ce găsise pe Sărăcilă al lor și... omului rău, nu-i ticnește binele altuia.

— Deunde să aibă el atâta bănet? O fi omorît pe cineva, zice popa către frate-său, Ionică.

— Ba, zice celălalt, o fi spart la *cutare* boier. Nu știi că sunt date porunci strașnice să prinză pe făptuitor? Hai să facem noi o hârtie la *ispravnic*.

Și-au făcut, nu i-ar fi mai răbdat Cel-de-Sus! Au făcut hârtie și au spus în ea câte'n lună și'n soare, de s'a pomenit Sărăcilă peste vr'o lună de zile cu oamenii stăpânirii pe capul lui.

Au început să-l cerceteze.

— Deunde ai bani? Că erai sărac. Nu-i așa, părințele?

„Ba-i așa!“ se igăribi să spuie și taica popa și Ionică.

Sărăcilă nu vrea și nu vrea să le spuie, în ruptul capului. Dacă văd așa, oamenii stă-

— Bine, bine, părinte! — spune boierul. —
 pânirii încep să-l bată, cum e mai rău, dar,
 de surda! Il pun pe urmă la chinuri, îi vâra
 ouă răscoapte la subțiori, îl pică cu se, îl
 țin cu ochii la foc.

De dureri, nu mai poate răbdă atâtea și
 începe să le spuie, deunde are banii! „uite
 și uite!“.

— Așa? Incepuși să și minți acum? — îi
 strigă oamenii stăpânirii. „Hai de ne arată!“

— Hai!
 Se duce lumea *ciopor*, la locul cu pricina:
 „Să vedem, n'o să i se înfunde lui cu *ăno-*
stiile!“

Acolo însă, mirarea boierilor. Când sapă
 ieșe din pământ femeia gătită, de care o'am
 mai spus.

— Bogdaproste, oameni buni, că mai văzuî
 și eu lumina zilei...
 Doar că nu-i ieșise sufletul Sărăciei, acū,

— așa erà de slabă și ofilită! — Popa și cu
 neica Ionică o sfecliseră.

— Tu ești Sărăcia, femeie? — o întreabă
 oamenii stăpânirii, mirați că văd ce nici prin
 gând nu le-a trecut.

— Eu, boierule.

— Păi ce-ai căutat la ăsta? Adevărat e ce
 spune el? Il cunoști?

— Il cunosc, cum nu! Erà cel mai bun
 frățior al meu, și decând m'a gonit, vedeți
 în ce stare am ajuns? Vai de capul meu!

— Domnule judecător, se amestecă în
 vorbă popa, — îți dau o sută de lei, spune-i
 să se ducă, deunde a venit.

— Bine, bine, părinte! — șopti boierul.
Apoi, tare, către Sărăcie:

— Ascultă, cocoană, du-te îndărăt la omul
ăsta, că abià te-ai învățat acolo.

— Acolo? Să mă ferească Dumnezeu! Ce?
Vreți să-mi rupă oasele? M'a *dehulat*, nu alta.
Nu mă mai duc nici moartă acolo.

„Pela neica Ionică și pela taica-popa o
să-mi mai fac vacu'daici înainte. Nu vezi ce
buni și strângători sunt?“

Și s'au dus oamenii stăpânirii p'aci încolo.
Sărăcilă s'a făcut bogat de n'avea pereche;
iar Sărăcia s'a ținut de vorbă. S'a înfundat
la cei doi frați și acolo a *văcuit* câte zilișoare
au avut ăștia pe pământ.

Ce o fi făcut ea, ce-o fi dres acolo... eu nu
știu, că nu m'am dus să o întreb. Știu numai
că, după puțină vreme, au rămas și popa și
neica Ionică, cârciumarul, să toace pe vătrai;
săraci, săraci, mai nevoiași decum le fusese
fratele, pe care nu-l băgaseră'n seamă.

Și asta numai după inima lor.

8. Ingerul Românului.

Măre, erà odată o femeie harnică și cu-minte, nevoie mare. Și când îi erà mai drag pe lume, rămăsese văduvă cu trei haidoși de flăcăiași frumoși și chipeși, de nu te mai săturai privind-i... flăcăi pe care-i crescuse sărmana numai în fapte bune și în frica lui Dumnezeu.

Și bietul răposat — biet să fie de păcate — lăsase nevesti-si, din agonisita lor, o mie de lei și mai lăsase încă trei mii pentru cei trei feciori, să se hrăniască și ei în lume.

Acù... ce-or fi făcut feciorii cei mari cu banii lor, nu știu, că nu m'am dus să-i întreb; știu numai că, într'o zi, când erà bâlcium mare la unul din satele vecine, feciorul cel mic, care făcèa ca și taică-său, negustorie de vite, plecà la târg.

La mijloc de cale, după un deal și-o vale — în dosul unei biserici — audè: buf... buf... buf... Numai bușeli și răbufneli. „Măi! ce să fie?“ se întrebà flăcăul.

Se duce mai aproape și ce vede, se crucește:

în cimitir, un jidan batea mormântul unui Român.

— Ce ai cu el, jupâne?

— Cum ce? Hoțul ăsta de Român mi-e dator o mie de lei. Și când mă gândiam să-mi dea, uite: l-a luat cel depe scorbura și eu am rămas așa. Acù iacă, bat și eu mormântul, să mă aleg încailea cu atâta și să mă pomeniască și mort.

— Nu-l mai bate! E păcat de Dumnezeu să n'aibă odihnă în mormânt bietul creștin. Na mai bine mia de lei, du-te 'n treaba dumitale!

Și-i dă flăcăul mia de lei, dar jidanul săria în sus, nu alta. A luat-o și s'a dus, unde a dus mută iapa.

Pe urmă, flăcăul drege pământul dricuit și pângărit de lifa spurcată, îi pune câteva flori acolo și se duce acasă.

Când îl vede maică-sa:

— Da bine, mamă, aproape fu târgul!

Ei, mamă, nu mai zice așa, ci mai bine închină-te!

Și-i spune de-a fir a păr toată tirișenia.

Și-acù — zice flăcăul — dă-mi, mamă, mia dumitale, să negustoresc, că eu nu mai am pară chioară.

Maică-sa, suflet bun, i-o dă; iar Românașul plecă tot la târg călare.

La o răspântie, îi răsare în eale un băiețel.

— Unde mergi, neicuțule?

— Uite, nene, am plecat să-mi găsească sta-pân. Nu mă bagi dumneata?

— Apoi — zice flăcăul — nu m'am gândit la asta până acum. Da să-mi mai iau seama.

Și pleară amândoi spre târg, Da, uitasesă să spui, pe flăcău îl povătuise taică-său — când încă nu închisese ochii — să nu-și bage slugă pe cel care o mănca mai mult decât el... D'aia au tras la un han, și pecând mâncău, flăcăul tot trăgea cu coada ochiului la băiat, să vadă cât mănâncă?

Imbucă sârmanul, te miri ce—nimica toată; se scoală și-și face cruce.

— Știi ce, neicutule? Te bag. Cât ceri pe an?

— Apoi, nene, eu nu mă tocnesc cu anul. Să stau eu la dumneata și dacă te-i mulțumî, mi-i da ceva; dacă nu, m'oiu duce cu Dumnezeu.

L-a băgat; apoi și-a văzut de drum.

La târg, numa se pomeneste flăcăul cu sluga, că-i zice :

— Știi ce, stăpâne? Dă-mi mie banii dumitale, să-i negustoresc.

Flăcăul, ce-i vine, îi dă; băiatul se depărtează, iar el rămâne să se odihniască acoloa, pe un răzloj.

Sluga a luat-o prin târg și a cumpărat niște boi; când i-a vândut, a câștigat cinci sute de lei. Cu o mie cinci sute a cumpărat niște cai. Când i-a vândut a luat pe ei două mii de lei.

Peurmă, vine cu socotiala.

Se miră flăcăul: „Măi băiețele, bun noroc mi te-a trimes, cine te-a trimes“.

Se înserează și ei pleacă acasă.

Li erà drumul peste o apă. Plouase și veniseră mari talazurile. În urma lor, venià în goana mare o droașcă cu cai, în fundul căreia se vedeau doi boieri.

— Stăpâne, stăpâne, — strigă băiatul — stai să treacă întâi droșca.

L-ascultă flăcăul. Intră droșca în apă, dar... o iau talazurile, nenișorule, și se îneacă. Bieții boieri strigă cât le ia gura: „Ajutor, oameni buni, ajutor, că ne prăpădim“!

Flăcăul și-a încălecat calul și s'a dus în apă de a ajutat pe cel, de care mai putea fi nădejde de scos. Celălalt erà ca și dus.

Stăteau acum la mal, se uitau cum se duce pe lumea dușilor suflet de creștin și dedeau din umeri că... de, n'aveau nici o putere.

Deodată se pomenește cu sluga:

— Las' că-l scot eu, stăpâne!

Și, spre mirarea boierului și a flăcăului, s'aruncă băiatul înot și apucă de mână pe cel înnecat; ba scoate și desagii cu galbeni. Rămâne în apă numai trăsura cu caii.

— Mă, mă, mă! Asta nu e *Rumân!* Câtă putere pe el! Și nu e decât un *ghibârdei*.

Le lăsă boierii și banii și tot și plecă, mulțumindu-le cu lacrimi în ochi, că i-a mai lăsat să calce iarbă verde.

Apoi, vesel nevoie mare, stăpânul își încălecă roibul și se duce 'n treaba lui, cu slugă cu tot.

Trec așa trei ani de zile și, în timpul ăsta, cât nu dă înainte flăcăul nostru! Ce mai case,

ce mai saloane, magazii, acareturi, moșii întinse, vitifoare!... mă rog: nici nu-l mai cunoșteai! Și astea toate, numai pe urma băiatului, care tot ghem rămăsese. Unde puneà el mâna, puneà și Dumnezeu mila.

Acù, într'o Duminică, cum sta flăcăul pe prispa casei, se pomenește cu sluga, că-i zice:

— Ia ascultă, stăpâne! Mult o să stai așa fără niciun căpătâi? Insoară-te și dumneata odată, să fii în rândul oamenilor. Nu vezi, că ai cam albit?

— Bine, bine, băiete; să mă însor. Dar pe cine să iau?

— Ei, pe cine? Pe fata împăratului.

— Ce mă, băiețașule, tocmai acum ți-ai găsit să râzi de mine? O să mă ia fata aia?

— Da bine, stăpâne, zice iar sluga, — când te-am mai dus eu la rău și când am mai răs de dumneata? Dacă te trage inima, ia-ți paloșul, ce ți-a lăsat răposatul și... hai, înainte cu Dumnezeu.

Vezi dumneata, moșicule, eu m'am tot luat cu vorba și am uitat să-ți spun, că răposatul taică-său lăsase moștenire flăcăului și un paloș.

Iși iau ei merinde în desagi și pleacă spre curțile împărătești. Acolo, altă dandană: la fata asta — ea știe ce aveà — cine venià în pețit, n'ar mai fi venit, nu se întorceà cu zile. Adică împăratul puneà pe pețitor de se culcà noaptea în palat și, până în ziuă, tânărul erà înghițit de un șarpe, ce-i ieșeà fetei pe gură.

— Impărate, zice voinicul — am venit să-mi dai fata.

— Bine, bine, băiete! Dar întâi să te culci
 ● noapte în palat. Apoi ți-oiu da-o.

Zice astea Măria-Sa, da în gând: „Apoi tot nu e cine știe ce sculă de tine. O să te duci și tu plocon lui Ucigă-l-toaca... că s'au dus ei alții mai ceva ca tine!”

Se învoiesc, dar flăcăul își ia și sluga.

— Stăpâne, dă-mi paloșul și, așteaptă-mă.

Intră sluga în odaia, unde dormia mlădița împăratului și, cum erà întuneric, fata, nu l-a cunoscut.

Odată se răstește el, la ea și o amenință cu paloșul:

— Hei!... fetică! Până acum ți-a fost — zice el. Am să te tai în noaptea asta!

Si mai repede odată paloșul.

Atunci, mă taică, să vezi minune! De groază, fata odată oticnește și — să iertați dumnea-voastră — odată varsă pe gură un șarpe balaur cu solzii de aur, care — nici una, nici alta — dă năvală să înghită pe băiat. Dar el, mai iute decât fulgerul, repede paloșul și îl taie drept în două. Amenință pe fată a doua oară și iarăș iese un șarpe, pe care-l taie și... totașă până de trei ori.

Peurmă: — Uite, stăpâne, ți-a rămas fata tot cu sufletul curat; știi curat și luminat ca argintul strecurat.

Fata, scăpată de duhurile necurate, doarme dusă până la ziuă. Și, când vine Măria-Sa împăratul, găsește pe flăcău viu nevătămat, stând cu paloșul de pază lângă patul fetei; iar în odaie alături... slugulița făcută ghem, mânà porcii la jir.

Deunde să-i trăsniască Măriei Sale prin cap, că ghiemul decolo făcuse minunea?

— Împărate luminate — zice voinicul — acum ai o fată de toată bunătatea. Vezi ce e pe jos?

Și-i arată stărvurile de balaur, făcute cio-părți. Da să mi-o dai de nevastă, Măria Ta, c'ășa ne-a fost vorba.

I-o dă și fac, moșicile o nunta, de se duce vestea.

Mai petrec și ei ce mai petrec pela socrii, cari le dau în seamă împărăția cu toate bunurile și grijiile ei; apoi împăratul cel tânăr, zor nevoie, să se ducă pela mă-sa cu nevasta.

Pleacă la drum și ia cu el și pe băiat...

Dar printr'o pădure, numa ce aude împăratul:

— Stăpâne dragă, ăi fi, n'ăi fi mulțumit de mine... eu te las! Mă duc în alte părți.

— Da bine, băiețele, din ce-ți veni? — zise împăratul, întristat cum nu se mai poate. Nu ești mulțumit de mine?

— Ba sunt mulțumit, dar nu mai stau.

— Incailea, spune-mi: cât să-ți plătesc? E atât amar de vreme, decând te străduiești să mă faci om.

— Ce să-mi plătești? Nu mi-ai plătit acum trei ani? Știi: când ai dat o mie de lei. Și nu mai aveai, după sufletul d-tale, nici o pară.

— Cum? Cine ești dumneata?

— Cine? — zice sluga. „Află împărate, că eu sânt *Ingerul Românelui*, pe care l-ai scăpat dela Jidan. Nu i se putea odihni sufletul sâr-

manului creștin și numai d-ta te-ai milostivit cu el. D'aia te-am slujit!

Și când zice cele din urmă cuvinte, băiatul începe să se ridice în sus, încet, încet, până pierе în văzduh, într'o lumină orbitoare.

Iar împăratul cel tânăr și cu împărătița cad în genuchi, plângând, uluiți și mirați de atâta putere dumnezeiască!...

Și așa, măi taică, văzurăți cât poate fapta bună?

9. Sfânta Vineri și Nevăstuica.

În vremea de demult erà o nevestă tânără și frumoasă, fată de popă, naltă și mlădioasă; iar de suptire îi cuprindeai mijlocul în palme.

Dar vezi dumneata, aveà și ea două *madele*: erà leneșă de-i păsà pământului și *rea* de se făcèa foc și otravă pentru nimica toată, și... să nu te fi cărat păcatul să-i zici atunci vreo vorbă, că se făcèa moarte de om. Incai bărbatu-său, vai de pielea lui, ce-i pățià sufletul! De surda muncià, că, din pricina leneșii, nu legà două 'n tei: cămașa, hartapale pe el; ițarii, cu două zeci de petice și patruzeci de găuri; iar sumanul, șofile.

De surda încercase el s'o mai dea pe brazdă, cu spusul la alții, cu restelul... că dacă văzù, „că-i mai rea decât o viespe“ începù să-i ia și el frica.

Dar tot trăgeà nădejde, că s'o mai îndreptà și, d'aia, cu gândul că s'o puteà odată îmbracă și el mai de Doamne ajută, puneà în fiecare primăvară câte un petec *de cânipă*. Dar fără folos o puneà. Că o culegeà omul cu mânușitele lui, o topià tot el, dar d'aci

'ncolo, nu puteà sta tot de cânipă; nu se pricepeà în ale muieresti și mai aveà și el treburi. Apoi socotià că s'o luà de lucru nevastă-sa. Degeaba, că pe cânipă o apucà de multeori zăpada în grădină și *nemelițată* de-și făceau câinii culcuși în ea. Alteori, o și melițà tot omul, dar o aruncà în pod, unde slujia de cuib șoarecilor. Ședeau în pod fuioarele și niște caiere rămase dela răposati și leneșă, învățată ca tot bărbatu-său să-i facă d-a gata ce i-o trebuì, tot ziceà furcii:

Toarce furcă, caietul,
 Toarce-te-ar părdalnicul!
 Dar furca n'auzià! Incotro te uitai: prin
 pod, prin tindă, prin pat, pe subt pat... tot
 maldăre de fuioare, știmi și zgrebeni:
 Pân' și'n fundu pîmniții
 Gășii târna cu câlții,
 Niște câlți afurisiți,
 De cinci ani nedărăciți!

Așà, își laudă bietul creștin scula de nevastă.

Fugià femeia de furcă și de caier, mai rău
 ca de dracu!

Când văzù omul, că nu e nădejde de îndreptare, că slăbise de atât amar și rămăsese
 ca o umbră, se hotărî să facă ce o face și
 să se cotorosiască de leneșă.

Își luă trăistioara cu merinde la spinare și

plecă în lume. Când osteni de mers, dete, în mijlocul unui codru neumblat, peste o femeie bătrână, cu părul alb ca felia caşului, şi cu faţa sbârcită ca o prună opărită.

Biata bătrână, când l-a văzut aşă de slab şi de trenţaros, a cuprins-o jalea.

— Ce vânt te aduce peaci, creştine?

— Ţi-oi spune, bătrânico, că după aia umblu, da întâi spune-mi cine eşti Dumneata?

— Eu sunt Sfânta Vineri.

— Maică Sfântă Vineri, scapă-mă de focul, ce e pe mine! — zice omul, şi-i spune de-a fir a păr traiul, ce-l duceà cu leneşa şi scorpionii

Odată se făcù foc Sfânta Vineri, făcù nişte semne cu mâinile şi zise:

— Ascultă, omule: Te-am scăpat. Când te-ib duce acasă, n'ai să mai găseşti nevastă, ci o dihanje în patru picioare, *suiată* şi fru-moasă. Aşa dihanje a rămas din nevastă-ta şi, d'aci 'n colo, îi zice lumea *nevăstuică*. Am făcut-o aşă pentru faptele ei cu lumea şi cu tine, dar *răutăţii* celei mari ce o are în suflet, nici eu n'am ce să-i fac. *D'aia şi nevăstuica o să fie tot rea şi 'nveninată*; iar vita muşcată de ea moare, de nu te-i folosì de un singur leac:

Să dai vitei să bea apă trecută printr'un burduf, ce a fost făcut tot din piele de nevăstuică.

— Bine, maică Sfântă Vineri, dacă e tot rea şi 'nveninată, ce o să mă fac eu, săracul? Când oiu intrà la ea, n'o să sară să mă muşte?

— Fă cum te-oiu învăţà eu şi scapi.

— Cum?

— Când ăi intră în casă, să nu te vadă, până nu te-i suî în pod. D'acolo să iei un caier, să înfigi fusu 'n el și să-l legi la o furcă de tors și așa să intri 'n casă, că de te-o vedeà cu furca, are să facă băști... pe ușă și n'ai s'o mai vezi prin casă cât lumea: *că nevăstuica și acum și cât o fi neam de neamul ei pe pământ, are să se sperie mai rău ca de orice și are să fugă de furcă și de caier*. Totașà să faci și când îi simți vreo nevăstuică pelângă casă: Să înfigi furca cu caierul aproape de culcușul ei, că se duce și îndărăt nu mai vine.

Și a făcut omul cum l-a învățat Sfânta Vineri și a scăpat de beleà. Și, ci-că, d'atunci, din femeia rea și leneșă se trage *nevăstuica*; iar sfaturile date de Sfânta Vineri sunt folosite și azi, ca să scapi de nevăstuică.

10. Legenda Cucului.

Erà odată doi frați, rămași de mici fără tată și fără mamă. Pe unul îl chiemă Dedu și pe altul Cucu.

Și dela o vreme, dacă au văzut că nu au cu ce să trăiască, au plecat și ei, așa mici cum erau, prin a lume, cu gândul că, doar-doar or da și ei d'un trai mai al lui Dumnezeu!

Așa! Și au mers ei, săracii, cale lungă să le ajungă! pe drumuri și pe arături, peste codri și izvoare, pe munți și pe câmpii... pânăce, la o răspântie, au năvălit niște fiare cumplite asupra lor, de i-au speriat și i-au făcut să fugă, săracii, care încotro au văzut cu ochii: Cucu într'o parte și Dedu într'alta.

Au alergat ei așa o zi întreagă și s'au mai potolit din mers. Dedu a început să-și caute fratele.

Du-te 'n coa, du-te 'ncolo, nu e! Caută-l spre Răsărit, spre Apus, de surda! Când însă ia seama bine pe unde-l mai căutase, tocmai adouazi îl vede pe bietul Cucu într'o prăpastie, cu capul sfărâmat, mort d'abinelea,

A început Dedu să plângă cu lacrimi și să-l strige cu glas așa de tare și de jalnic: „Cucu!... Cucu!... Cucu“!...

Dar cum eră să mai răspundă mortul?

Atunci nu s'a lăsat Dedu. A umblat în jurul frățiorului vreme multă, că doar-doar l-o sculă și l-a tot strigat. Ba a intrat și în prăpastie, de l-a mișcat și l-a sărutat și l-a tot strigat:

— „Cucu“ — cucu — cucu — !“ De surda însă i-a fost toată osteniala.

He... trecuseră trei săptămâni dela întâmplarea cu fiarele și Dedu nu se despărția de Cucu. Slăbise săracul, se uscaseră și se pomăise, și el nu se lăsa și îl tot strigă.

S'a întâmplat însă că, într'o zi, a trecut pe acolo Dumnezeu și cu Sfântu Petre.

— Doamne! Ce foc o fi pe copilul ăsta de se obidește așa? Vezi-l? A rămas să-i sufli să cază; numai oasele săracu...

— E! Petre! A avut și el un frate și l-a pierdut și acum nu mai are pe nimeni și plânge și se obidește de atâta amar de vreme.

— Așa? Fie-ți milă, Doamne, și scoate-l din prăpastia aceia. Scapă-l apoi să nu se mai obidiască așa, că se topește nu numai el, da rupe și inima cui îl vede.

— Fie voia ta, Petre, a zis Sfântulețul, și a făcut niște semne cu mâna, spre prăpastie.

Atunci, când s'a uitat Petre, ce să-i vază ochii? In locul copilului, s'a văzut o pasăre.

Se ridică din prăpastie și... sfârr... spre codru.

Deatunci, tot vine pasărea aceia, la noi, primăvara și caută prin toate locurile, ogoarele și pădurile pe frate-său; îl caută și-i strigă și azi, „cucu!... cucu!...“

Iar pasărea căreia noi îi zicem „Cucu“, atunci când cântăm:

Cine e străin ca mine ?

Numai cucu din pădure...

nu e decât Dedu, fratele care a scăpat de moarte, când l-au gonit fiarele. El e străin săracu, că un frate a avut și i-a murit și ăla.

11. Cârciuma are trei Diavoli.

Beție, beție,
Dalbă veselie,
Lasă-te de mine!
= Nu mă las, jupâne,
Că prea mă porți bine:
Desculț d'un picior
Și cu capul gol.

Așa cântă și-și descântă bețivul, nepoate, și într'una tot *năzlește* spre cârciumă. Și știți dece?

— Dece, unchiule? Ia spune.

— Să spui, bat-o s'o bată de blestemată: Cârciuma, măi băieți, are trei diavoli, pe cari nu-i vede oricine; unul e portar, altul stă de pază la ușă, și altul dă de băut; și iată cum lucrează acești încornorați. — cruce de aur aici în casă:

Portarul primește pe om cu bucurie și-l dă în mâna celui dela ușă. Acesta îl bagă înăuntru și, cu șotèle și momèle, îl dă în mâna celui care dă de băut; iar acesta din urmă așează pe mușteriu pe scaun, așa ca

să nu se poată sculă lesne și tot face cu ochii către punga și chimirul omului.

Așă. Dupăce bea creștinul de-și face seama, se scoală în picioare să plece. Dă, socotiți că e așă lesne? Deunde! Cel cu băutura a avut grijă să-i țintuiască hainele pe scaun, și așă, când dă să plece, iar face: „tranc!“ pe scaun și... iar mai cere să bea. Și înghite și ghiortăie în el. Dacă se umple, iar cearcă să plece și întinde cu putere până se despironește haina. Pleacă, bălălăindu-se și se duce până la ușă. Acì însă se pomenește cu celalt Aghiută:

— Unde ai plecat frate?

Și mai cu sila, mai cu voia lui, întoarce pe mușteriu iar înăuntru și iar mai soarbe din băutura lui Sarsailă.

Dupăce mai scapă cum dă Dumnezeu, atunci încornorații au grijă de trimet cu el, până acasă, drept tovarăș pe un vistavoi de al lor. Țla cum pleacă, are grija să nu ducă pe bețiv, pe cărare ca lumea.

Il duce prin șanțuri, prin zăvoaie și prin boroaie. P'acolo, îl însemnează, și-l înfie-rează, și-l pecetluiește: ca să-l cunoască lumea toată, nevasta lui și copilașii, să-l cunoască toți, că a fost la biserica dracului. Și merge bețivul cu vistavoiul lui Ucigă-l-Crucea și cântă și sperie toți câinii, păcătosul:

Dela beat, cârciumă viu
 Și de vin și de rachiu
 Și cu partea într'o căciulă;
 Niciun latră nu mă câine!

12. Ciuhurezul și Grangurele.

Ci-că înainte vreme, împăratul pasărilor era ciuhurezul. Da era nătâng, măi taică, nătâng de n'avea pereche și nu știa să păujească atâtea lighioni lăsați de Sfântulețul pe pământ. Azi așa, mâine așa, pasările se luaseră de gânduri.

Odată le strânge împăratul, în șir, și pleacă cu ele la o bătaie. Cum mergeau, vine o dihanie, iea o pasare din fruntea șirului și-o mănâncă.

Chiu și vai pe biete! Se duc și se jelesc la moșu Dumnezeu.

— Păi bine, măi ciuhurezule, cica nu le păzești bine. Auzi că li s'a micșorat șirul. Le-a luat una!

— Cum, Doamne, deunde a luat?

— Din frunte.

— Păi, ce-a căutat în frunte?

— Il ceartă Cel-de-Sus și de rândul ăsta și-l iartă.

În altă zi, iar pornesc pasările la drum, în șir unde s'or fi dus. La mijloc de cale, se repede altă dihanie și... hars!... apucă pa-

sărea din urmă. Împăratul, el știe ce o fi lucrat, că nici n'a văzut.

Pasările, amărîte ca vai de ele, se plâng și de rândul ăsta, Preaputernicului. Iar îl chiamă înaintea tronului dumnezeiesc.

— Auzi, mă, ce spun pasările?

— Auzi; da, deunde a luat? Pe care?

— P'a din urmă.

— Păi, ce-a căutat în urmă?

Când l-aude Dumnezeu vorbind așa și de rândul ăsta, se face foc, îl dă afară din slujba de cinste, ce-i încredințase și-l blesteamă:

— Tu, băiete, să fii de râsul tuturor pasărilor.

Apoi chiamă pe Grangure, îl îmbracă în haine mândre — așa cum e azi — și îl pune împărat în locul ciuhurezului. Vezi dumneata, ăsta s'a arătat mai isteț și mai priceput în cârmuirea împărăției atâtor viețuitoare.

Și ci-că d'atunci și până azi, împărat al pasărilor e grangurele... iar ciuhurezul toată ziua și cât o fi lumea stă pitit și într'una îl gârâie pasările, râzând de el cum e mai rău. Pentru nemernicia lui, moșicile!...

13. Cine sapă groapa altuia...

Erau odată, într'un sat, doi frați: cel mare, bogat putred; iar cel mic, sărac, sărac de n'aveai pe ce pune ochii în casa lui. Vorba ăluia: „ce e pe mine, și acasă“; lasă că nici pe el n'avea decât o biată cămașă făcută șofile.

Și asta săracu, ca toți săracii, avea o spuză de copii, iar cel bogat, niciunul.

S'a încercat el fratele cel mic s'o mai cârpiască ba cu una, ba cu alta... dar pe ce puneà mâna, ori peunde apucà, tot de siliști pustii avea parte, vorba cântecului:

Unde-i bine, nu-i de mine,

Unde-i rău, hop și eu...

Acù, într'o dimineață, nevasta celui sărac, care muncià, muncià sărmana de da inima din ea — doar o *răgădui* ceva pentru d'ale gurii — văzând că nu mai are încotrò, zice către bărbatu-său:

— Du-te, mă omule, la frate-tău să-ți împrumute o lecuță de *pielm*; poate avem și

noi cu ce astupă gurile astea flămânde, o zi, două.

Se duce.

— Bună dimineața, nene! — zice el, când intră pe poarta celui bogat.

— Fi-ți-ar bună-dimineeața... așa și pedincolă... „Ce tot, bună-dimineeața?“

Când aude așa săracul, nici nu mai cere și se duce înapoi la nevastă: „Cerui și uite ce pății.“ Și-i spune cum l-a primit bogatul.

— Hei și tu acum! O fi fost necăjit omul! „Du-te la prânz, să vezi că-ți dă!“

Se duce.

— Bună ziua, frate-meu!

— Hei, fi-ți-ar bună-ziua!... Ce tot bună-ziua, bună-ziua?

Iar pleacă trist și *mâniat* Românul, că n'apucase să ceară și-l luase la *trei păzește*.

— Mă omule, o fi fost și acū necăjit! zice și de rândul ăsta femeia, când îi spunea tă-rășenia. „Du-te mai pe seară, poate îl gă-sești în *gherbele* lui“.

Se duce, dar cu inima goală:

— Bună-vremea, frate-meu!

— Ce tot bună-vremea, bună-vremea, mă Sărăcilă? — strigă bogatul, cătrânindu-se. „Lasă-mă 'n pace!...“

Și săracul se duce îndărăt la bordei.

— Haideți, muiere, să fugim: *să luăm ochi de fiară*, că nu mai e de trăit aici.

Și-a strâns ce bruma aveà și a plecat. Se duse, se duse până într'o vale. Acolo, copiii

începuseră să-i gârâiască, că le chiorăiau mâțele de foame.

— Tăticule, dă-ne să mâncăm, că nu mai putem!

Ce să le deă, că n'avea ce?

— Vezi tu, nevastă, prin *jaca* aia nu mai e ceva pielm?

Nevasta caută ce caută, și dacă vede că nu e d'o mămăligă, scutură *jaca* și face un *terciu*, copiilor, într'o ulcică.

Dupăce li-l turnă într'un blid, copiii deteră năvală la el. Eră miere, biet, pentru ei. Asă de dulce li-se părea terciul.

Mâncând ei, nu știu din ce, se luară la ceartă și, peurmă, la bătaie.

Unul din ei eră mai *sec* decât ceilalți. Săritat'său să-i împace și-i dete câteva ălui *sec*...

Il *ucise*, îl *ucise* și, Doamne ferește, el știe cum făcù, că murì copilul.

Ce să facă acù? — Mă, mă, mă! Da *sec* noroc am avut!

Il plânse ce-l plânse, apoi îl duse de-l băgă într'o scorbură și-l împănă acolo cu pene, să nu-l mânânce fiarele.

Peurmă, își văzù de drum.

Se duse și se făcù *băjenar* la un sat... hăt departe. Se făcù vătășel și peurmă, să vezi minune, măi taică! Se mai îndreptă omul! El știă și carte — pe semne nu e demult — și ajunse pârçalab, apoi logofăt de comună și, din logofăt, *pomojnic*.

Și se îmbogățise de nu avea pereche...

Hei... trece așa vreme multă.

Uite că aude fratele cel bogat de îndestularea și binele la care ajunsese cel sărac... și... omul rău tot rău... prinse mânie la sufletul lui: — Mă da cu ce s'a îmbogățit el așa din senin? Așa se vede treaba, a găsit banii lui tata, nu i-ar mai putrezî oasele, că nu mi-a lăsat mie tot ce-a avut!

Și puse la inima lui: „Ia să mă duc să întreb p'acolo și eu!“

Se duce:

— Bună ziua, frate-meu!

— Mulțumim duminale, nene! Bine-ai venit sănătos pela noi! — zice pomojnicul, sărind în sus de bucurie, că i-a venit fratele, — nu ca el, când se ducea să-i ceară pielm.

Aleargă nevasta pomojnicului încoă, aleargă încolo, să puie masa lui cumnatu-său. Și le-a pus să mănânce numai mirodenii, măi tată, și vinuri alese.

Pecând mâncau, fratele cel mare tot cu gândul dracului. Din una în alta, începe:

Da bine, frate-meu, ce făcuși de te pripociși așa, că erai sărac?...

— Ce să fac? Știi că am venit la dumneata, într'o zi de trei ori și mi-ai înjurat „bună-dimineata“, „bună-ziua“ și „bună-vremea“?

— Știu, da eram necăjit.

— Hei... dacă am văzut că nu mai e de trai, am încărcat tot ce aveam, cu nevasta și cu copiii și m'am dus pânăla *cutare* vâlceă — o știă cel mare. — Am îngroșat copiilor pielm și, pecând mâncau, s'au apucat să se certe și *cutare* copil eră mai sec și l-am ucis. Și

Dumnezeu să-l ierte, s'a întâmplat de-a murit și l-am dus de l-am astupat în scorbura la cutare stejar — îl știà și p'ăla fratele cel mare.

Pecând pomojnicul vorbià așa, omului rău îi intră un fier în inimă:

— Hi!... ăla a fost *Sărăcia* frate-meu; e astupată în scorbura.

„Când m'oiu duce acasă, am să dau p'acolo s'o destup. Dece să fie el mai bogat decât mine?“

Și — nu l-ar fi mai răbdat Sfântulețul — își iea ziua bună și pleacă; da se duce deadreptul la scorbura, de rupe, despănează și destupă tot ce erà în copac, împănat.

Când colo, uite că iese din scorbura o pasăre vânăta... care, sbârrr... spre casa celui mare!...

Rămâne uluit: — Ia-tă, mă, Sărăcia! — Și 'ncepe să-i strige:

— Nu într'acolo, pasăre, nu 'ntr'acolo; că tat-tău șade în cutare loc, spre soare-apune; ți-o fi dor de el!

— Apoi — zice Sărăcia sburând, — acolo am fost și nu mi-a plăcut.

„Acù mă mai duc și pela tine!“

Și s'a făcut nevăzută. Iar la doi trei ani, s'a aflat și fratele cel mare, sărac, sărac, totașà cum fusese înainte pomojnicul.

Și iacă, moșicile, *cine sapă groapa altuia, cade el în ea.*

14. Jumătate de om.

Cică aveà un cioban trei feciori și trei turme de oi și trei topoare... La moarte, ce să facă? Lasă feciorilor câte o turmă și un topor. Iar ei, dupăce-i fac cele pentru suflet, se duc cu oile încolo spre munte, unde s'or fi dus.

Și cum le pășteau, odată îi și apucă noaptea peacolo, departe de sate, fără foc și fără scăpărăminte. Cu ce să puie de mămăligă?

— Să mă sui, mă fraților, în tufanul ăsta zice cel mare. Poate văd încotrovă vreo zare de foc!

— Sui-te, dec!

Se urcă și vede, hăt departe, spre răsărit, o zare de foc. Apucă omul într'acolo.... Du-te și du-te și du-te...

Când sosește la foc, cine socoți că erà? Fă-ți cruce, tată, să nu visezi la noapte! *O jumătate de om* frigeà un creștin într'o frigare.

— Ce vrei mă, băiete?

— Să ieau foc!

— Spune ori o vorbă bună, ori o minciună!

— Ii strigă nămetenia. Altfel, vezi calul meu? Te leg lângă el.

Când își aruncă creștinul, ochii și mai vede calul, o huștupină, tot o jumătate, îi și înghiață sângele în vine. Mai scoate, omule, grai dacă-ți dă mâna. Muțise.

Dacă tace, îl leagă lângă cal.

In lipsă-i, așteaptă frații, așteaptă, doar o veni alde nen-său, dar, de surda! Dacă văd așa, se urcă și cel mijlociu în copac.

Vede zarea de foc și cărarea pe care a apucat fratele, se dă jos și se duce până la foc.

— Ori spune o vorbă bună, ori o minciună! — se răstește și la el spurcăciunea, când îl vede.

Tace și el de frică, și jumătatea de om îl leagă lângă calu-i.

Peurmă, mai stau ce mai stau, nămetenia lângă foc și ciobanii lângă cal, când... hop! se pomenește cu cel mic. Așteptase omul, și dacă văzuse, lăsase oile în plata Domnului.

— Spune, mă, ori o vorbă bună, ori o minciună! — se răstește și la asta, să-l bage 'n pământ, sălbatecul.

— O vorbă bună ori o minciună? Ascultă, spurcatule:

„Tată-meu erà olar. Făcè la oale și te trântià 'n capu' tău!“

— Cum, mă?

— În capul tău le spârgeă.

— Minți!

— Cum mint? N'ai zis tu să spui or o vorbă bună or o minciună?

Și se repede la frați de-i desleagă: Hai, mă, la oi. Ce? Sunteți muieri, să vă lege un ticălos?

Ii desleagă în pripă, iea foc și pleacă. Când sosesc la târlă, *oile săracele și puseseră de mămăligă.*

Mănâncă ei, peurmă, se culcă și dorm până la ziuă.

In noaptea astălaltă, jumătatea-de-om le mirosise urma și se duce până aproape de târlă. Acolo, se ascunde în niște bozii și începe să strige cât îi luă gura.

— U! Cine aude și nu răspunde? U! Cine aude și nu răspunde?

Cei doi ciobani, mai nătăfleți, dau să deschidă gura, dar cel mic, că-i mai voinic: „Sst!.. Nu răspundeți, nene, că vă pierdeți capetele!

Nu răspund ei, dar nămetenia începe a doua oară:

— U! Cine aude și nu răspunde?

Atunci fratele cel mai mare nu se mai poate stăpâni și iese afară:

— Ce mă, ce?

Și cum grăiește, odată, se și vede legat.

Totașă pate și fratele cel mijlociu, când răspunde la alt strigăt al nămeteniei.

Iar cel mic n'a scos grai și a rămas la oițe. Degeaba strigă nămetenia de se cutremurau împrejurimile.

— Mă băieți, dacă vă voiu da drumul, îmi dați în mână pe cel mic?

— Ți-l dăm, numai desleagă-ne!

Ii desleagă, iar ticăloșii — nu i-ar mai fi

răbdat Sfântulețul! — leagă cobză pe fratele lor cel mic și-l dau plocon lui jumătate de om.

Sare în sus de bucurie spurcatul și-l ia de-l duce tărîș după el, la niște *damuri* de case în fundul pustietății.

— Vezi tu nucile astea? îi zise sălbatecul, când ajunge acolo.

Să-mi descui ușile cu ele.

Se uită flăcăul și ce să vadă? Nouă nuci într'un ciur, să descuie cu ele nouă uși.

Le descuie și se miră jumătatea-de-om, iar în gându-i: „Hi! tot nu scapi tu de mine, băiete! Cum o să te mai prăjesc“.

Și începe să-și lingă buzele. Peurmă:

Mă băiete, eu mă duc nițeluș să mă culc, că am ostenit. Până una alta, tu să-mi prăjești plăticile astea... Vezi tigaia?

— O văd.

Iea flăcăul plăticile, iea și tigaia, care erà cât un om de mare, că în ea erà să-l prăjească, și se duce la foc.

Peurmă, învârtește ce învârtește, și cum vede că sforăie sălbatecul, odată face: pleosc!... cu plătica prăjită peste ochiul nămeniei, — că unu aveà, și-l lăsă orb.

— Vai de mine și de mine! — țipă orbul. Mă prăpădesc. Incailea nu știu eu p'âl care mi-a făcut asta, că o să-i rămâie atâta avere pe mână.

Peurmă, mai stă și se face că moare de-a binele, mai grăind:

— Inelul meu, inel! De nu l-aș pierde, să-răcuțul!...

Și cum zice, lasă să-i pice din deget un inel. Iar flăcăul, n'are de lucru? Apucă inelul și-l pune în degetul lui.

Peurmă, încarcă la nouă care, averile lui jumătatea-de-om și pleacă cu ele spre țarlă. Dar cum face, rătăcește drumul flăcăul și apucă prin niște *târmoacă* și întunecimi, să-ți dai cu degetele 'n ochi. Caută el încoà, caută încolo, să iasă la lumină și dacă vede că nu e rost, se pune pe plâns.

Cum sta și plângea, vede în drumu-i o căpătâna de om și se crucește când o aude vorbind.

— Dece plângi?

Ii spune tărășenia.

— Nu-ți fie inima rea, că te scot eu la drum, îi zice căpătâna, pe care o trimesese, pesemne, jumătatea-de-om.

„Da' să mă ascuți, să vii după mine când te-oiu chiemà! Te învoiești?“

— Mă învoiesc.

— Dacă-i așa, dă pe colo.

Iese la lumină și pleacă.

Dar pe drum, se pomenește cu inelul din deget că începe să strige:

— P'ici orbule, p'ici! P'ici, orbule, p'ici!

Și când își aruncă ochii în urmă-i, să te crucești, nu alta;

Orbul nu murise, ci venià în urmă-i după glasul inelului.

Acù țin'te pânză! Cum să scape? Dă pe ici, dă pe dincolo: inelul strigà mereu, și oriunde s'ascundeà flăcăul, orbul tot îl găsià. Sosește la o apă mare. Dă șă scoată inelul,

dar nu poate; și atunci, văzând pe jumătatea-de-om la spate-i, cu o gură cât o șură... încotrò să mai apuce?

Scoate cuțitul dela brâu, pune degetul cu inelul pe un tăietor, și... țac! Il taie și-l aruncă cu inel cu tot în apă.

— P'ici, orbule, p'ici! — strigă inelul din apă.

Jumătatea-de-om, ce să facă? Se duce după strigăt, socotind că într'acolo e voinicul, și face: hudubâș!... în apă.

Se îneacă și scapă flăcăul de el.

Sosește ăsta acasă și împarte averile cu frații. Vezi dumneata, inimă bună, îi iertase.

Iar după șase luni, se însoară cei mari, și vine rândul flăcăului celui mic.

— Mă însor și eu, nene!

— Insoară-te, dec! Cine te oprește?

Iși găsește rânduiala și pornește o nuntă mai de Doamne-ajută. Când însă sosește ginerele la mireasă și pun masa colăcerilor, călțuranilor, surorilor de ginere și nașilor, tocmai când să zică orațiile de iertăciune, colea știi aproape de ziua jumătate, nenorocul lor! Hop, în curte *capățâna de om*.

— Ieși, ginere, afară! — se rățoiește căpățâna.

Flăcăul vrea să iasă, că așa le fusese vorba.

Da odată sare'n sus colacul și cu pâinea depe masă: „Stai aci, stăpâne, că azi ți-e lumea mai dragă! Vom răspunde noi în locu-ți“.

Și iese pâinea 'n prag:

— Hei, hei! Căpățână moartă, și-ai plesni!
Nu poți să ai atâta răbdare?

— Nu pot!

— Da eu cum pot? — se răstește pâinea.
„Că pe mine mă seamănă, mă plivește, mă
seceră, mă leagă, mă treieră, mă vântură, mă
macină, mă frământă, mă coace..., și tot am
răbdare!

Și tu n'ai răbdare?

— N'am.

Incepe, și *vinul*.

— Căpățână moartă, și ai plesni! Eu cum
am răbdare? Că mă altoiește, mă sapă, mă
plivește, mă fierbe... și câte și câte? Și vezi?
Nu m'ai zic nimic. Și tu, Căpățână moartă,
și ai plesni, n'ai răbdare și vii tocmai acum în
ziua nunții?

Și, cum zice vinul așa, odată aude „poc!“

Sosise, vezi dumneata, jumătatea zilei și
nu mai putuse răbdă căpățâna-moartă.

Plesnise și pocnise — pocnir'ar capul la
toți dușmanii Românilor!

Iar flăcăul își făcè nunta și mai mândră
și mai frumoasă.

15. Maica Domnului și Trifon.

Când a ieșit la biserică Maica Domnului, după șase săptămâni dela nașterea Mântuitorului, Trifon ăsta bătea șiță pe o casă. Văzând pe fecioara cu un prunc în brațe, n'are de lucru? Incepe să se mire: cum se poate ca ea, nemăritată, să aibă copil?

— Mă, mă, mă! Te duci la biserică, Mario, că ai făcut ispravă!

Și cu fel de fel de vorbe batjocoritoare a petrecut omul ăsta pe Fecioara, în drumul ei spre casa Domnului.

Maica Precista nu mai putea de rușine, auzindu-i vorbele: dar știindu-se curată și cu totul nevinovată, tăcea și-și vedeă de cale. Nu-i vorbă, se supăraseră ea, foc, și-și pusese în gând să-l pedepsiască pentru obrăznicia lui. Și n'a întârziat pedeapsa.

Aproape de biserică, Fecioara zărește pe Trifonița, nevasta lui Trifon. Fusese în sat după d'ale gurii și acum se ducea deunde venise.

— Trifonițo, — îi zice Precista când o

vede, — du-te iute, acasă, că Trifon al tău și-a tăiat nasul.

— Vai de mine, — strigă femeia — și numai într'o fugă și-un plâns se duce acasă.

Acolo însă, mirarea ei: bărbatu-său n'avea nimic. Nasul, tot ca înainte.

— Trifoane, îi zise ea, — îmi spuse *Maria lui Ioachim*, că ți-ai tăiat nasul. Ce vorbă fu asta?

— Ei, aș! — grăi Trifon, — uite, nasul meu e întreg.

Și când zice „uite“, și dă peste el cu degetul, ca să încredințeze pe nevastă-sa, că așa este.

Când colo, ce să-ți vază ochii? Cum a dat cu degetul, și-a retezat Trifon nasul și-a început să sară în sus, de durere; iar sângele să curgă gărlă.

Plângi, vaită-te Trifoane, vaită-te Trifonițo: cearcă să-l puie la loc... de surda!

I-a căzut nasul? Căzut a fost și fără nas a rămas Trifon d'atunci.

Și d'aia se ține Sf. Trifon, pentru minunea ce i s'a întâmplat în ziua de 1 Făurar, când și-a sluțit chipul, fiind pedepsit de Maica Domnului.

16. Răsplata omenească.

Apoi, a plecat odată un Român, după bureți, prin pădure. Cum mergea el încoace și încolo, uite că aude un glas pițigăiat:

— Voinice, voinice, scapă-mă de aici, că mare bine ți-oiu face!

Și-aruncă ochii, în partea deunde venia glasul și, ce să vază? Un șarpe mare, cât sulul... să te ia frigurile, măi taică, când l'ăi vede! Căzuse un tufan peste el și țipă și se vaită și strigă de îmmărmurise toate împrejurimile!...

Omul, n'are de lucru? Face un mangialăc și ridică tufanul, de scapă șarpele, dela moarte.

Peurmă, ce socotiți că s'a întâmplat? Se pomenește Românul cu șarpele, că i se suie în cârcă și i se face colac împrejurul gâtului:

— Ce bine să-ți fac? — zice el. „Ia! Să te mănânc!“ Și-și scoate limbile.

Omul încremenește:

— Păi, așa ne-a fost vorba, măi șarpe?

— Vorbă, nevorbă, așa vreau eu!

— Stai, dar — zice Românul — să mergem

întâi să ne judecăm. Și cum o găsi cu cale judecata, așa să facem.

— Bine, să mergem.

Și pleacă omul, cu namila de șarpe încolăcit pe el, afară din pădure.

Ajung la un ogor. Acolo arau oamenii și aveau la plug cinci boi și o vacă.

— Să ne judecăm aici! zise șarpele.

— Bine, să ne judecăm.

Spun ei tărașenia și, când sfârșesc, oamenii zic :

— Să nu te mănânce, c'asă găsim noi cu cale.

— Ba eu gălesc cu cale să te mănânce — zice vaca, sărind și ea înțepată, — c'asă sunteți voi oamenii: nu cunoașteți dreptatea la sufletul vostru. „Uite, vezi? Eu am făcut cinci boi și, drept răsplată, m'au pus și pe mine la jug stăpânii“.

Șarpele, bucuria lui:

— Auzi, mă? Hai să te mănânc.

— Ho, mai stai! Hai în altă parte.

— Hai!

Merg mai departe. La alt ogor arau niște oameni cu caii.

Aveau, la ham cinci cai și-o iapă:

Oamenii: „Să nu te mănânce!“ Da, o iapă:

— Ba să te mănânce, că, uite, eu am făcut zece mânji și... vezi cum mă ține și mă canu-nește omul?

— Ei! Acù să te mănânc! — zise șarpele.

— Ba mai hai și 'n altă parte — se roagă omul — că n'ai da pe foc.

— Hai, de! Da, numai de rândul ăsta te mai ascult.

Și apucă iar spre pădure. Când să intre, zăresc o vulpe: apucase și ea către sat, după d'ale gurii.

Da, uitasem să spui, vulpea, până atunci, nu aveà *iclesug* la inimă, cu Românul.

— Coccoană vulpe, — îi strigă creștinul, — fă-ne dumneata judecată, cum îi găsi cu cale.

Și plângând cu lacrimi gărlă, îi spune bietul om, cum se poartă șarpele cu el, drept mulțumire, că l-a scăpat dela moarte. „Cu drept e să mă mănânce, cucoană?”

Și se rugă și tot plângeà omul de ți-se rupeà inima.

Așà. Peurmă, spune și șarpele ce se pricepe.

Da vulpea, nici nu-l lăsă să sfârșiască, că odată se răstește la șarpe:

— Dă-te jos, porc bătrân! Vii la judecată și stai în cârca omului?

„Nici rușine, nici nimic!”

Șarpele, ce să facă? Se dă, că așà e la judecată și spune înainte.

Dar dupăce sfârșește, vulpea se face, că nu pricepe:

— Hai acolo, la fața locului, să văd și eu cu ochii mei, cum stă pricina.

— Hai!

Ajunși acolo, vulpea zise:

— Acù, arată-mi și mie cum ai fost.

Și șarpele, ajutat de Român, se vără și arată cum a stat, când l-a scăpat omul.

— Ce stai, mă omule? — răcnește atunci

vulpea cătră Român. „Ia o bâță și omoară-l“.
Il omoară.

Peurmă: — Ce bine să-ți fac eu, cocoană vulpe?“

— Ia, să-mi dai un sac cu găini.

— Bine; Da, unde să te gădesc?

— Tot acolo unde ți-am făcut dreptatea.
Să le aduci, să mă strigi și să le dai drumul,
că le prinz eu.

— Bine, cocoană vulpe.

· Apoi își dau mâna și se despărțesc.

Da Românul atât a așteptat. Cum s'a văzut scăpat de șarpe, s'a și suit Ucigă-l-toaca, călare pe inima lui: „Măre, ce mai malotea, cu florile cât palma o să-mi fac din blana vulpei!“

Și, la ziua hotărîtă, în loc de găini, bagă în sac un ogar. Se duce în pădure:

— Cocoană vulpe, cocoană vulpe!

Unde ești?

— Sunt aici, Române! Ai venit? Unde sunt găinile?

— Sunt în sac, aici!

— Păi, dă-le drumul, că le prinz eu.

— Ba — zice omul — vino dumneata de le ia din sac, că mie mi-e c'or fugi.

Atunci vulpea se apropie, dar omul dă drumul ogarului care o înhață și... atât i-a trebuit.

N'a apucat biata vulpe să strige, ca din gura șarpelui:

— Blestemat să fie Românul! Și tot în judecăți să-și facă vacul!

„Și de multe ori să nu le sfârșiască, decât
la vulpi îmbrăcate!“

Și... iacă-așa... D'atunci s'a făcut vulpea și-
reată cu Românul.

17. Beția.

Apoi, erà odată un călugăr, care, dorind să se facă sfânt, fugise de lume și de plăcerile ei și, departe în pustie, își ducea viața numai postind și rugându-se lui Dumnezeu. Se hrănià doar cu ierburi și cu rădăcini de buruieni și locuià într'o peșteră.

Și a dus-o așa călugărul nostru, a dus-o... hei, vreme lungă! Se nevoià, bietul, numai spre fapta bună, postià și veșnic se frământà cu gândul:

— Ce să fac, oare, și ce să dreg, ca să fiu cât mai mult plăcut lui Dumnezeu?

Dar, uite, că, dela o vreme, nu mai poate să fie liniștit, ca alte dăți: Vedenii cumplite îi turbură somnul și chipuri cu înfățișare urită nu-i dau pace, cât îi nopticica de mare și nici ziua nu-l lăsausă-și facă rugăciunile.

Bietul călugăr — biet să fie de păcate — se tot mirà, ce să fie astea? Și se rugà sârmanul... doar, doar s'or depărtà duhurile rele...

Dar, undee erà pomana aia? Vedeniile schimonosite tot mai mult îl amărau.

Azi, aşà, mâine aşà, pânăce, într'o noapte, i se arată Diavolul în chip de om şi-i spune:

— Hei, hei, călugăre măi! Degeaba îţi baţi capul, să scapi de vedeniile urîte, care-ţi turbură somnul şi viaţa... că nu e chip să fii lăsat în pace, pânăce ce nu mi-i ascultă povaţa.

— Ce să fac? Spune-mi, — îi strigă călugărul, nerăbdător.

— Ia, să faci unul din lucrurile ce ţi-oiu spune eu, şi-i scăpă cu faţa curată.

— Cari sunt acele lucruri?

— Iată-le — zice Sarsailă: „Ori să omori cap de om, ori să păcătuieşti cu o femeie, ori să te îmbeţi odată:

Ai înţeles?...

— Înţeles.

Iar încornoratul, dupăce spune vorbele, piere p'aci încolò — ducă-se pe pustii!

Când se deşteaptă călugărul, înloc să se feriască de ispita Sataniei, începe să se gândiască:

— Mă, ce e de făcut? Să omor eu cap de om? Ferit-a sfântul! Mă îngHITE de veci focul gheenei!

— Să păcătuiesc cu o femeie? Nici asta n'oiu face-o?

„Da să mă 'mbăt odată? A... asta mai merge. „Mă duc la cârciuma satului vecin cu pustia, mă îmbăt, viu acasă, mă culc, dorm, dimineata mă scol şi sunt iarăş om în toată firea“.

Şi, zicând aşà, porneşte prin pădure la cârciuma satului din apropiere. Pe drum, uite

că-i iese înainte o femeie gătită și sulemenită, nevoie mare... Și drăcoaica îi tot făcea semne să vie la ea.

Călugărul însă a început să scuipe, să se închine și să ocoliască pedeparte... pedeparte, tot ținând capul în pământ până a ajuns la cârciumă.

Acolo, lumea, ca lumea... Incepe să se uite, mirată:

— Ce caută cuviosul la cârciumă?

Dar el, nici una, nici două, poruncește să-i aducă de băutură... Bea o ocă, bea două, bea nouă, că, de:

Gura omului e iad!

Cât să-i dai, tot zice: «ad!».

Până se cherchelește bine. Peurmă, țin'te pânză: pune lăutari să-i cânte și începe să joace; ba începe să înjure de: Cruci, Paști, Dumnezei, grijanii... mă rog, se cutremură carnea pe cei, cari-l ascultau...

Când se mai desmorțește puțin, pleacă la locul lui, pe două cărări. În pădure, uite că-i iese înainte femeia aceea. Atunci, călugărul ce credeți, că a făcut? Nu s'a mai închinat, n'a mai scuipat, nu s'a mai uitat în pământ... ci, amețit de băutură cum eră, s'a dus dreptul la ea.

Peurmă, alta și mai boacăna. Se întâmplă că trece, peacolo, un creștin.

— Vai de mine! M'a văzut" — zice călugărul — ce să fac, să nu mi se afle fapta?

„Hai să-l omor!“

Și pune mâna pe bietul om, care nu-i făcuse nimic și-l strânge de gât.

Dupăce îl mătrășește, îl acoperă cu frunză și se gătește să se ducă să-și facă rugăciunile.

Dar atunci, ce să vezi? Ca din pământ, ies patru paznici ai legii, înarmați până 'n dinți, pun mâna pe ucigaș, îl leagă cobză și-l duc la pușcărie, să-și facă osânda, că omorîse cap de om.

Sărmanul călugăr!

Până nu luase 'n gură otrava băuturii, eră cel mai plăcut lui Dumnezeu. Cum s'a îmbătat însă, a făptuit toate păcatele: a batjocorit lucrurile sfinte, a curvit și a făcut și moarte de om, sfârșindu-și viața în pușcărie și agonisindu-și loc în iadul cel cumplit, înloc de împărăția cerurilor. Ba a dat și pildă rea în fața celor, cari l-au văzut, că-și ziceau oamenii:

„Dacă unul care e întotdeauna cu cărțile sfinte în mână, face lucruri d'astea, păi noi să fim mai breji decât el?“

Dar numai relele astea le aduce beția? Nu numai astea, ci cu mult mai multe:

Bețivul își pierde cinstea și numele cel bun.

Bețivul se face urît lui Dumnezeu.

Bețivul își pierde sănătatea și intră fără vreme în mormânt.

Bețivul își nenorocește casa și masa.

Din băutură, se sting neamuri întregi, se bolnăvesc și se sting urmașii.

18. Sfântul Nicolaie.

Apoi... erà odată un biet creștin care sărăcise nevoie mare,... Nu mai aveà nici dupăce să beà apă.

Ce să facă și încotro, s'apuce? Mai aveà un singur odor în casă. Știți ce?

Icoana Sfântului Nicolae.

— Ia să vând icoana asta; poate îmi mai împac nevoile.

Și pleacă la târg. Pe drum, se întâlnește cu un Turc.

— Ce faci cu ala, bre?

— Mi-e de vânzare, boierule.

— Pâi... ce e ala?

— Sfântu Nicolae, boierule.

— Și, ce trebuie la voi?

— Păzește casa și toată averea.

-- Mare minune! Apoi trebuie la mine, bre, un slugă ca ala.

— Și ce mănâncă el?—mai întreabă Turcul.

— Untdelemn, boierule.

— Cum?

— Il pui într'o candelă și o aprinzi; îl pui apoi în perete și pui candela lângă el,

Și vezi? Asta e mâncarea și băutura lui.

Turcu... se miră ce se miră; peurmă, se tocmește, dă parale și cumpără icoana dela Român, care își vede de cale, îndărăt spre casa lui, unde-o fi fost.

Acù, Turcul n'avea nevastă, n'avea copii, n'avea slugă. Mâncă la o cârciumă. Cum ajunge acasă pune icoana în perete, după poața creștinului și aprinde candela. Apoi pleacă să mănânce și lasă ușile descuiate.

— Bre Nicolae, — zice el icoanei — eu mă duc; tu îngrijește de casă, să nu mă fure cinevã.

Icoana ascultă și tace, iar Turcul își vede de drum.

Când vine acasă, ce să-i vază ochii? Minune, nepoate?

Nicolae păzise bine casa și nu i se furase nimic.

Adouaoară, totășã; și totășã și a treia oară, că n'a nimerit la casa Turcului niciun om „cu mâna lungă“.

Intr'o zi însă, cum stă Turcul și mâncă la cârciuma de care vorbirăm, iată, se apropie de el niște tâlhari și tocmai atunci îl întrebă unul din prieteni:

— Bine, mă, vedem că tot zăbovești mult la cârciumă; pe cine lași acasă, de nu duci nici o grijă?

— Pe cine? Ascultă, bre. Am cumpărat un slugă, îl chiamă Nicolae. L-am pus acolo și am lăsat deschis dearândul, că Nicolae păzește bine toată averea.

— Ia să vedem, mă, ce slugă o fi ăla? — zic tâlharii, între ei, când aud.

„De-o fi mai mic sau mai prost, să luăm și noi câte ceva. Știi că Turcu e putred de bogat?”

— Știu. Hai mai repede.

Și se duc la casa Turcului. Acolo, ușile descuiate și în casă, nici o slugă.

Doar icoana și candelă aprinsă dinaintea ei.

Li jefuiesc casa, se încotoșmează cu tot ce pot duce și... p'aci le-e drumul.

Când vine Turcul și vede jaful, Doamne, Doamne! Se ia cu mâinile de păr. Se vaită, caută în sus, caută în jos și tot cercetează el mereu, zadarnic... Dar pe icoană nu se supără.

— Bre Nicolae! — zice el — tu ai adormit. „Te-a furat somnul, pesemne, și vezi? Mi-au jefuit tâlharii casa. Așa o păzești tu?”

Nicolae însă ascultă și tace.

— Nu răspunzi? Uite, bre Nicolae, — zice el... eu te iert; tot îți dau de mâncare și nu-ți împuținez tainul. Da, bagă de seamă; să nu mai adormi altădată și să fii cu ochii în patru.

Apoi pune untdelemnul în candelă: și o aprinde; lasă iar ușile deschise și pleacă.

La cârciumă, unde erau și tâlharii, spune ce i s'a întâmplat și că, de rândul ăsta, a spus lui Nicolae să nu mai doarmă.

Tâlharii, însă, cum aud, și pricep cine-i Nicolae. Incep să facă haz și să tăinească.

— Hai, măi fraților, iar la jaf. Să luăm ce-a mai rămas, ba să-i luăm și pe Nicolae,

Dau ei fuga „urciorul nu merge de multe ori la apă; ori se saprge, ori se crapă“. Uita-seră oamenii proverbul, că;

Cine are mâna lungă,
Pierde și ce are în pungă.

Când au sosit la casa Turcului, au cotrobăit încoà și încolò, cum li-erà obiceiul, și au strâns în mijlocul casei tot ce au găsit, făcând vre-o trei motoașce.

Apoi s'au repezit cu toții și au pus mâna pe icoană.

Dar atunci, ce să vezi dumneata, nepoate?

Intind ei în sus, în jos, la dreapta, la stânga... Aș! De surda se trudiau! Să mai poată luà ei mâinile depe icoană, ori să se mai cârmiască din loc? Nici vorbă.

Ii încremenise acolo Sf. Nicolae.

Și plâng tâlharii, sbiară, țipă, se tot svârcolesc și totașà până seara... hăt... târziu.

Atunci, iată că sosește și Turcul:

— Ha, ha, ha... voi mi-ați jefuit casa? — răcnește el cât poate și tot blodogorește pe tâlhari, de intraseră ăia, în frigurile morții și începe să se uite urît și să pună mâna pe o pătăchie. Peurmă trage-le pe spinare... Trage-i și trage-i... ca la fasole.

— Bine, bre Nicolae! Bine că ți-ai prins! Am să-ți măresc tainul.

Tâlharii însă plâneau de sărià cămașa depe ei.

— Iartă-ne, jupâne, se roagă ei — iartă-ne,

că nu mai facem și-ți aducem tot ce am luat, ba și tot ce mai avem noi.

„N'am știut, că Nicolae al dumitale ne-o pune la ciochină“.

Se roagă ei, se roagă mult și bine, pânăce i-se face milă și Turcului. Ii lasă din bătut și se roagă și el de icoană:

— Iartă-i, bre Nicolae, că-mi aduc tot ce au furat; ba mai îmi dă și pedeasupra.

Și atunci ce să vezi dumneata? O lacrimă pică din ochii sfântului.

Și... minune! Tâlharii pot ridică acum mâinile și se deștelenesc. S'au dus într'un suflet și au adus tot ce luaseră și ce nu luaseră.

Apoi au căzut în genunchi înaintea icoanei, mulțumind cu lăcrămi Sfântului Nicolae, că i-a iertat și i-a izbăvit din amorțire și omor... Că nu le da mâna să rămâie așa pironiți și cu Turcul, alături, multă vreme.

Iar deatunci înainte n'au mai furat și s'au făcut și ei creștini în rândul oamenilor cumsecade.

Ba și Turcul s'a creștinat.

19. Păcatele noastre.

Mergeau odată, la drum, cale lungă, doi oameni: un negustor și cu sluga lui.

Când ajung aproape de orașelul în care locuiau, mare zarvă văd împrejurul palatului domnesc.

— Ce e, oameni buni, ce s'a întâmplat? — întreabă negustorul.

— Ce să fie? Ne-a murit cârmuitorul țării și acum alegem altul.

— Cum l-alegeți?

— Iacă — zice unul din mulțime — vezi pasărea cea măiastră?

Se dă drumul pasărei să sboare peste norodul adunat și domn ne va fi acela pe al cărui cap se va lăsa pasărea. Ați înțeles?

— „Înțeles“ — zic cei doi (negustorul și cu sluga), văd și ei pasărea și încep să se tainească:

— Unde dă Dumnezeu! să se așeze pasărea pe capul meu, zice negustorul. „Ce mai bunătați aș face!“

— Ba, de s'ar pune pe al meu să ajung domn, cum aș tăia și aș spânzură! — zice sluga.

Au mai vorbit ei, ba de una, ba de alta, și așteptau să vadă minunea.

Trebuie să spun însă că, înainte de a le muri domnul, supușii țării se făcuseră foarte răi; să lăcomiau la avere străină, răpiau cu sila ori pe furiș tot ce le cădeă în mână și se țineau numai de blestemății; erau leneși, bețivi, risipitori, mincinoși, dușmănoși, neiubitori de biserică, fuduli până la sărăcie — de umblau soții și părinții desbrăcați și cu opincile târiș, ca să îndestuleze gâteliile fără de rost, sălbile și zorzoanele fetelor, nevestelor și flăcăilor lor, — neiubitori de lumină și de cuvânt bun și neiubitori de oștire, de care fugiau ca ucigă-l-toaca de tămâie. Tinerii, înloc să se strângă la cei mai luminați spre a culege pilde și învățături și înloc să munciască ori să cîntiască cărți folositoare, umblau ca hai-manalele, nopți întregi după stricăciuni, s'apucaseră de tutun, de joc de cărți, de cuvinte murdare și scârnavii, de nici nu mai știau de Dumnezeu și de biserică.

Acù, să nu uităm vorba: Pecând negustorul și cu sluga așteptau să vadă minunea, iată că din foisorul palatului, se dă drumul pasărei maiastre. O văd că se învârtește de trei ori peste mulțimea de popor adunat și, ce să vedeți dumneavoastră? Se lasă pe capul slugii negustorului.

Incep ăi boieri să țipe: — „Nu se poate una ca asta!

Pasărea, pesemne a greșit. Să-i mai dăm odată drumul!“

— Să-i mai dăm.

— Să-i mai dăm.

Ii mai dau, dar tot pe capul slugii se așează și acum.

— Mă, mă! Mare minune! Să-i dăm și a treia oară.

Ii dau, dar totașă.

Atunci, dacă văd boierii și Mitropolitul, că ăsta le-i rânduit ca domn, se duc cu toții la slugă, îl ieau cu mare alai și-l pun în scaun.

Ei, acum e acum! Cum se vede sluga, domn, socotiți că face niscaivă bunătăți? Aș! Se ține de vorbă și începe să taie și să spânzure: pe lacomi, pe hoți, pe leneși și bețivi, pe risipitori și mincinoși, pe necredincioșii, cari fug de biserică, pe toți stricații și haimanalele, pe toți, pe rudă, pe sămânță. Țipă puiul din maică!

Ba de multe ori, în furia domnului celui nou, piereau pelângă cei răi și din cei buni, de eră o groază și o prăpădenie, cum nu se mai văzuse. În doi ani de zile se înjumătățise poporeni, boierii și fețele bisericesti. Dacă îndrăzniă cinevă să se jeluiască domnului celui nou, tot mai grozavă îi eră pedeapsa.

— Ce să ne facem? Ce să ne facem? — se tainiau între ei cei scăpați până acum de urgia domnească.

— Stai, mă, zice unul, am aflat că negustorul la care a fost slugă domnul, înainte de a se fi suit în scaun, trăiește în cutare loc. Să

mergem să-l rugăm: poate se roagă și el de domn și-i împlânzește inima.

— Să mergem.

Se duc la negustor și ăla, suflet bun, îi ascultă. Nu-i vorbă, frică i-eră, că o păți ca ceilalți, dar și-a luat inima în dinți.

Domnul, când l-a văzut, mai mare bucuria:

Hii, dragă stăpâne, decând nu te-am mai văzut! Ce mai faci și peunde ai mai fost?

— Fac bine. Am trăit în cutare sat, dar m'am îngrozit și mă îngrozesc de faptele Măriei Tale.

Pentru asta, rugat de popor am venit să-ți zic: „N'ai de gând să te oprești din tăiat și spânzurat“.

— O, dragă stăpâne, — zice domnul — ți-aduci aminte cuvintele, pe care le-am zis eu, când am văzut pasărea măiastră sburând pe sus?

— Mi-le aduc.

— Dar cuvintele pe care le-ai grăit dumneata, le știi?

— Le știu.

— Păi, dacă-i așa, dece nu s'a lăsat pasărea pe capul dumatule, care ai zis, că ai să faci bunătați și dece s'a lăsat pe al meu, când am spus dinnainte, că am să tai și să spânzur?

Vezi? Pentru păcatele oamenilor, m'a trimis Dumnezeu să-i pedepsesc.

Când aude așa, bietul negustor, nu mai zice nimic, se pune pe gânduri, începe să ofteze și lacrimi mari îi picură pe obraji.

— Așa e, — zise el încet — păcatele oa-

menilor. *Pentru păcatele noastre, Dumnezeu și-a întors fața dela noi, pentru păcatele noastre vin pe lume toate relele!*“

Peurmă, mai grăiește:

— Dar ce e de făcut, Mărite Doamne? Ce să spun eu celor, care m'au trimes?

— Ce să le spui? Să le spui să nu mă mai roage pe mine. Să roage mai bine pe Dumnezeu să îmblânziască inima mea. Să le spui însă că, *rugăciunea în nimic nu le-a fi de ajutor, dacă nu s'ar lăsa de păcate.*

20. Ștefan vodă și moșneagul.

Ci-că a plecat odată Vodă Ștefan la plimbare cu boerii lui cei mari, dupăcum îi eră obiceiul, în vremuri de pace: să cutreiere țara în lung și'n lat și, în drumul lui, să vadă sate d'astea d'ale noastre, să aleagă locuri pentru biserici și mânăstiri, să cerceteze păsurile creștinilor, să ajute pe cei nevoiași, și să se mai ia, când și când, la pilde și la tâlcuri, cu uncheși ca d'alde mine...

Acù, după trei zile dela plecare, numai uite, că se oprește la un ogor. Acolo, arà un unchiaș. Erà bătrân, bătrân și n'avea pe nimeni să-i deà ajutor, decât p'un copilaș de vreo șapte ani. Unchiașul, bătrân; copilul, copil. Ce ispravă erau să facă bieții? Se canoniau urât!

Că, uitasem să vă spui: Unchiașul avusese în tinerețele lui, o spuză de copii, dar când îi vedeà coleà codănaci, venià moartea și-i înghițià pământul, care nu se mai satură.... Și, hăt târziu, când își luase omul nădejde dela binele lumii acesteia păcătoase și-și așteptà sfârșitul, mai dobândi o odraslă... Crește co-

pilul, crește, până, vezi dumneata, altă năpaste la casa omului: moare mătușa, iar unchiașul o duce și mai greu. Să-și mai iea alta? Ferit-a sfântul! „Ce e întâi, nu e peurmă“.

D'aia, măi taică, s'amără rău creștinul!...

Acù, să nu uităm vorba. Vodă, cum zărește pe moșneag, mai mai să-l cuprindă plânsul. Erà milos nevoie mare, Măria-Sa. A intrat în vorbă cu el.

— Bună ziua, moșule!

— Mulțumim Măriei Tale, prea luminate Doamne!

— Dece te-ai sculat târziu?

— Hei, Măria Ta! Nu m'am sculat târziu; m'am sculat de dimineață, dar n'a vrut Dumnezeu cu mine.

Lui Ștefan Vodă îi plăcèa răspunsul moșneagului.

Incepe să se mai gândiască și-și aruncă ochii spre holde;

— S'or face bucatele, moșule?

— Apoi, de, Măria Ta! Sunt trei galioane pe mare: dac'or veni pline, nu se fac bucate; dac'or veni goale, iar nu se fac. Dacă or veni însă pe jumătate, se fac!

Vodă, mirat, se pune pe gânduri:

— Mă, da isteț mai e moșneagul ăsta! Așa Român mai zic și eu!

Peurmă: — Moșule, am doisprezece berbeci. Când le-o veni vremea, vii să mi-i tunzi?

— Viu, Măria Ta! Cum nu!

Atâta a vorbit și s'a depărtat Ștefan Vodă cu ai lui, dupăce a dat moșneagului, câțivă

leişori, acoloà, să-şi împace nevoia, şi un argat să-i ajute la arătură până sara.

Hei... după vro câtevà zile, Vodă vine la divan.

— Boieri dumneavoastră, zise el celor, cari îl întovărăşiseră — îţi şti oare să răspundeţi la întrebările ce v'oiu pune?

— Apoi, cum nu! S'ar puteà altfel, Măria Ta? răspund boierii.

— Dacă-i aşà, ştiţi că mie-mi plac oamenii iscuşiţi şi d'aia vă ţiu pelângă mine. V'aduceţi aminte, când ne-am întâlinit deunăzi cu unchiaşul în ţarina cùtare?

— Ne aducem — răspunseră toţi într'un glas.

— Ce am întreat eu şi ce a vrut să zică moşul, când a răspuns că s'a sculat de dimineaţă, dar n'a vrut Dumnezeu cu el?

Se gândesc boierii, dar... ce să răspundă? că nu-i tăia capul.

— Păi, de, Măria-Ta! Ştim noi ce s'o fi gândit moşul? Să ne ierţi; dar n'om puteà răspunde!...

— Dar cu bucatele? Dece galioane a vorbit unchiaşul şi ce e cu ele?

— Nici la asta nu ne pricepem, Măria Ta! — bătu-l-ar sfinţii de moşneag.

— Apoi, ce ştiţi dumneavoastră, dacă nici la atât nu vă taie capul? — zise Vodă supărat. Peurmă, iar mai întrebă:

— Dar... despre ce berbeci este vorba? Se gândesc, se gândesc, dar...

— Nu ştiţi? Zice Vodă încruntându-se şi

răstindu-se la ei. Păi, *să știți!* că așa vreau eu! Până'n trei zile aștept răspunsul la câte trele întrebările, că altminteri întorc cojocul pe dos. Unde vă stă capul, v'or sta și picioarele.

Hei, acù-i acù! Boierii o sfecliră, măi taică! Cercetează ei încoà, cercetează încolo, în sus, în jos, chiamă babe și tâlmaci, fel și chip... degeaba! Nimeni nu le puteà da răspunsurile cerute de Vodă.

Dacă văd și văd, că li s'a apropiat veleatul, hotărăsc să le deà toate pe una și să roage pe unchiaș. Așà, strâng douăsprezece sute de lei și trimit pe unul mai guraliv, să-i ispitiască ce și cum? Vodă știà tot, că aflase prin oameni de șiretlicurile lor, dar tăceà; să vază până unde-or merge?

Se duce boierul cu pricina și ispitește pe unchiaș, doar de-o aflà cevà. Da, se vede, unchiașul i-a priceput gândul!

Nu se dà omul cu una cu două.

Dacă vede că n'o scoate la cale așà, îi spune că-l așteaptă boierii la divan, și că mare bine o aveà dela ei.

— Aș veni, da nu pot lăsà plugul, boierule!

— Hei, moșule, și dumneata acum! Ține banii aștia și ți-i împacă nevoia. Numai vino!

Unchiașul, când vede banii, Doamne, Doamne! Bucuria lui! Vine la divan, să le facă pe plac.

Acù divànu ăla aveà mai multe odăi. Boierii socotiau, că Vodă-i dus departe... dar el, care le pricepuse gândul, vine încet, încet și se furișează într'o odaie de alături, să le auză vorba și sfatul.

Din una'n alta, cum ședeà unchiașul pe un jeț d'alea mirat și el de cinstea ce-l găsisse, numai încep să-l ispitiască.

— Ia spune-ne, moșule. Ce ai crezut d-ta, când te-a întreat, că dece te-ai sculat târziu? Și ce-ai vrut să zici, când ai spus, că te-ai sculat de dimineață, dar n'a vrut Dumnezeu cu d-ta?

— Hei! Mă miram dece o să fie vorba! Apoi Măria Sa m'a întreat, dece m'am însurat bătrân? Și eu am răspuns, că nu m'am însurat bătrân, ci tânăr, și că aș fi avut acum și nepoți de sapă, dar n'a vrut Dumnezeu să-mi trăiască copiii cei dintâi; daia mă amărăsc așa.

Se miră boierii.

— Da... cu bucatele ce-ai vrut să zici? — mai întreată ei.

— Ei, ce? Am zis că sunt trei galioane pe mare; dacă or veni pline, nu se fac bucate; dacă or veni goale, iar nu se fac; dac-or veni numai până la jumătate, se fac... Adică iată ce însemnează: dacă o plouă în lunile de vară, nu se fac; dacă nu o plouă și o fi secetă, iar nu se fac; iar dacă o fi soare potrivit și ploaie totașă, se fac bucatele!

— Mă, mă, mă! Ce unchiaș isteț! — ziceau boierii, cari însemnau pe hârtie, ca să știe ce răspuns să dea lui Vodă.

— Da, moșule, ai doisprezece berbeci ce sunt?

Și când te duci să-i tunzi?

— Cine să fie? Zise unchiașul, râzând. — Nu sunteți d-voastră?

„Uite să vă număr: unu, doi... tocmai doisprezece. Și... ce să vă mai tunz? Nu v'am tuns, când mi-ați dat cele douăsprezece sute de lei?

Când aud așa, rămân încremeniți boierii, da... odată intră Vodă din odaia dealături.

Vedeți d-tră, nu mai putea răbda. Ei rămân încremeniți.

— Frumos, frumos, boieri, să vă dea învățătură un moșneag! Dela moș v'am cerut eu să aflați răspunsul?

— Iartă-ne, Măria Ta! — zic ei. — Ne-om învăța minte de-acù.

N'am fi chemat pe moșul, dar ne erà de capetele noastre, de jupânese și de copii.

Vodă, suflet bun, îi muștră, ce îi muștră, și-i iartă.

Peurmă, încarcă pe unchiaș de bani și de scumpeturi, că se miră și moșul dece l-a găsit, și-i spune să mai vie din când în când și pela Maria Sa, să se sfătuiască, că tare mult îi plăceau, măi taică, lui Ștefan Vodă, moșnegii isteți.

21. Dreptate și strâmbătate.

Erau odată doi săpători, cari oriunde se duceau, lucrau împreună: azi la cutare boier, mâine la cutare, poimâine la altul. Și unul din tovarăși erà om așezat, cumpătat și legà paraua cu nouă noduri, că-i mergeau treburile strună; iar celalt erà chieltuitor și bețiv, de nu legà două'n tei.

Și azi lucrează; mâine lucrează, dacă vede bețivul, că nu mai *nojește*, înloc să se lase de obiceiul dracului, el știe ce i se năzare:

— Mă vere, — zice celuiilalt — cu tine nu-i lucru curat.

— Dece, frate?

— Apoi nu vezi? Muncesc și eu cât tine și, când colo... tu ai de toate, iar eu „cânt ca sărăcuț de maica mea!“ Tu, pe semne, umbli cu strâmbătatea, d'aia ai bani; pecând eu, care umblu cu *dreptatea*, n'am vorba proverbului că, „dreptul umblă cu capul spart“.

Vezi dumneata, moșicule; i se păreà, că e drept el și că d'aia n'are bani. Ci-că așa li se pare la toți bețivii.

Omul păstrător și bun ce să zică?

— „Mă vere, ia nu mai chiebtuî și tu, ia nu te mai îmbătà câteodată și apoi să vezi: n'o să ai și tu? Cât despre mine, mi-e martor unul Dumnezeu, că mă silesc pe cât pot umblà numai în dreptate. Degeaba ți-se năzàre ție!

Ei aș! — zise chiebtuitorul, — tu umbli cu strâmbătatea, mă, și bine faci! Azi e mai bună strâmbătatea decât dreptatea.

— Ba-i mai bună dreptatea.

Tot ciondânindu-se ei, merg de se tocmesc să lucreze la un logofăt o zi, două, trei, o lună încheiată... În fiecare seară, stăpânul le plătià deopotrivă; da când plecau și-și făceau socotiala, ăl cu *strâmbătatea* n'avea nici parà chioară. Le *cântase*.

— Mă, mă, mă! Nu spun eu? Tot mai bună strâmbătatea! — se gândià ticălosul chiebtuitor...

— Taci, măi vere, odată, că-i mai bună dreptatea.

— Ce tot dreptate, dreptate, măi creștine? hai — d'a minune — să întrebăm și pe altul mai priceput. Și dacă te-oiu rămâne, ce să-ți fac?

— Ia, o să-ți dau hainele după mine și banii ce i-am luat luna asta. Iți plac?

— Imi place.

Pleacă ei spre Răsărit, și omul bun tot cu gând curat; se tot socotià într'una: — Cine-i ăla, priceputul, să găsiască mai bună strâmbătatea?

La mijloc de cale, uite că le iese înainte diavolul în chip de *călugăr*.

— Părinte, sărutăm dreapta. Nu-i vreă sfinția ta să ne dai răspuns la o întrebare? Că... ne tot socotim noi: dacă nu-i știi sfinția ta, care ești capul legii, cine să știe altul?

— Bucuros, tată!

— Dacă-i așa, spune-ne: Care-i mai bună: dreptatea ori strâmbătatea?

— E mai bună strâmbătatea, tată! zice ucigă-l-toaca. Cine umblă cu ea, e om; cine nu, nu!

Rămâne încremenit cel cu dreptatea; iar chieluitorul sare în sus de bucurie.

— Vezi, mă? — zice el, — ce-mi tot îndrugi tu cai verzi pe păreți? Adu hainele și banii.

I le dă, că așa fusese prinsoarea.

Peurmă, chieluitorul s'a dus cu banii la cârciumă și... las pe el! A știut să le facă de petrecanie...

Celălalt, rămas gol și fără bani, se tot gândia:

Dacă nu-i noroc și parte,
Cu Dumnezeu nu m'oi bate!

Și a plecat așa, în dorul lelii, până s'a dus de s'a culcat la *streaja* unui pod depeste o apă mare. I-eră rușine să se ducă în sat și se făcuse ghiem, acolo, să mâie porcii la jir până la ziuă.

Dar poate omul să închidă ochii? Pela miezul nopții, îl scoală un *haraiman* de oameni, cari de cari mai încornorați și mai schimonosiți; iar în frunte-le, unul mai *haidoș*.

Erà adunată acolo toată liota diavolilor cu tartorul lor. Pasă-mi-te acolo îi strângeà el să le împartă porunci.

Se face tăcere și peurmă tartorul începe:

— Tu — zice unui drac, — să te duci mâine dimineată în satul cutare; știi, colea su'coastă șed doi frați. Le-a lăsat tat'său niște bani în pământ și ei, neștiind că sunt îngropați, se ceartă de atâta vreme: „sunt la tine“, zice unul, „ba la tine, măi creștine; dă-mi și mie!“ zice celălalt. Și banii, săracii, sunt în pământ, la stâlpul din dreapta porții celei mici. Tu să te duci la poarta bisericii și, când or ieși dela închinăciune, să-i întărâți și să-i faci să se omoare, că ne-or rămâne nouă și banii și sufletele lor. Ai auzit?

— Am auzit, întunecimea voastră!

— Tu, zice Sarsailă altui Necurat, — să ai grijă, când o ieși preotul din altar, să-l duci la cârciumă să se îmbete, să se tăvălească ca porcul și peurmă să-l duci acasă, să-i iei mințile, să păcătuiască cu fie-sa. Ne trebuie și sufletele lor. Auzitu-m'ai?

— Auzit!

— Tu și tu și tu, — zice deodată la mai mulți încornorați, — duceți-vă în satul vecin cu al ăstora și faceți meșteșug de duceți lumea la cârciumă să se îmbete, să se tăvăliască ca fie mai plină casa mea decât casa lui Dumnezeu.

Mai poruncește tartorul ce mai poruncește și la ceilalți, și, când cântă cocoșul de trei ori, **piere cu toții** al lui — ducă-se pe pustii!

Oi ~~cu~~ ~~creștina~~ ~~ta~~ auzià vorba lor, dar

le dedese toate pe una: frica că l-or prăpădi duhurile necurate.

Odată scăpat, tot cu gândul la fapte bune:

— Ia să mă duc eu să scap dela pierzare sufletele rânduite lui Sarsailă! și pleacă. In satul cu cei doi frați certați pentru banii părinților, se duce la biserică. Când să iasă, vede doi inși încăierându-se:

— Banii dela tata, că te omor!

— Ba, dă-mi-i tu, că sunt la tine, hoțul!

Și scot cuțitele. Erau gata-gata să și le înfigă în piept, când: odată se repede între ei creștinul cu dreptatea.

— Ce umblați, oameni buni? Nu vedeți, că e dracul între voi? Opriți-vă mai bine și faceți-vă cruce, că vă spun eu, unde vă sunt banii.

Le prinde mâinile și se mai potolesc; iar când își fac cruce, se îmblânzesc de tot.

Fugise spurcatul, vezi dumneata...

Ii desumenește cel cu dreptatea, îi duce la locul cu norocul și găsesc sumedenie de bani... Doamne, Doamne, unde-mi dă moșu Dumnezeu și mie? Au dat și omului cu dreptatea și s'au împăcat.

Se duce și la preot, îl găsește beat turtă și pe cale de a făptui păcatul.

L-a pus să-și facă cruce, și preotul, venit în simțiri, îi mulțumește cu lacrimi în ochi, mai dă și bani, să nu spuie la alții.

Peurmă cel cu dreptatea mai împiedică — după puterea sa — și pe ceilalți rânduți de jupân Sarsailă întunericii... și peseară se duce mulțumit acasă la el. **Își cumpărase alte**

haine și-și poruncise și niște case mai de Doamne-ajută.

Acù, aude cel cu strâmbătatea, săracul, de belșugul ce dedese peste tovarășu-i de muncă și se duse la el.

— Ce făcuși, mă frate, de te îmbogățiși? Par'că hainele și banii mi-i dedeseși mie, decând cu prinsoarea. Așà-i, că tot strâmbătatea e mai bună?

— Ba e dreptatea, vere!

Și-i spune tot: „uite și uite și uite“, de a fir a păr, cum se îmbogățise.

— Știi ce? zise cel cu strâmbătatea, — mă duc și eu la pod.

— Du-te, dec!

Și pleacă chieluitorul, tot gândindu-se: „Poate or spune încornorații, că mai sunt bani în vreun loc. Să mă duc să-i scot eu și să mi-i beau și să petrec. Ce să caut să scap dela moarte pe stăpânii lor? E mai bună strâmbătatea.

Se duce la locul cu pricina și se ascunde; iar coleà, în crucea nopței, iată vine tartorul cu ai lui.

— Ce ai făcut, mă? — întreabă Sarsailă pe încornoratul trimis la cei doi frați.

— Nimic, întunecimea ta! A fost un om su'pod și s'a dus de a spus poruncile întunecimii tale, oamenilor cu pricina: le-a arătat banii și s'au împăcat.

Rămâne Ucigă-l-toaca pe gânduri.

— Dar tu? — întreabă pe cel cu popa.

— Totașà am pățit.

— Așà am pățit toți, strigară dracii răcnind, de se cutremură pământul.

— Așà? — sbiară tartorul. „Ia căutați, băieți, c'o fi p'aci, să-i aratăm noi lui“.

Cotelesc încoà, cotelesc încolò, până găsesc p'âl cu strâmbătatea, tremurând vargă.

Il fac ciopăți, ciopăți și-l aruncă în apă, socotind că el le-a stricat rostul.

Și... așà! Nici praful nu s'a ales de bețivul, care credea în strâmbătate.

22. Și-a spart naiba opincile.

Erà odată, într'un sat, un om bogat, bogat. Da bogăția lui erà numai din haramuri¹⁾. Și decâteori făcèa vr'un rău, diavolul erà lângă el și-i da ghies:

— Așà, mă! Ce mai om ești! Fă'nainte!

Se mirà lumea, că iute, iute, se îmbogățise, fără să aibă pic de milă pentru săraci, și, din zi în zi, tot mai tare se învârtoșà la trup și la minte.

Apucà pământu'altuia, jurà strâmb, ori puneà pe alții să jure, ca să-i meargă lui în plin; năpăstuià pe văduve și pe sârmani, puneà la cale ucideri și vărsări de sânge, ațâțà certuri între oamenii din sat, tocma'ca stăpână-său Sarsailă... mă rog, ce nu făcèa? Furà și se huzmià omul la ăle mai mari răutăți.

— Inainte, omule, că e bine și te țiu eu!— tot îi șoptià, într'una la ureche, Al-depe-scorbură, că aveà Spurcatul nevoie nu numai de sufletu' ăstuia, ci și de altele, pe care le aduceà bogatul plocon lui Sarsailă, cu faptele și îndemnurile lui.

Și Diavolul îi duceà și-l scăpà pe unde-i

1) Fapte rele.

eră mai greu. Lui nu-i păsa. Avea Ucigă-l-toaca niște cornițe... O! Numa'să le fi scos: zăpăciă lumeă, maicuseamă p'ăla de uită să-și facă semnul cinstitei cruci! Și mai avea niște opinci!... măi, măi!... să fi tot umblat cu ele pe toate cărările, că nu se spărgeau.

Da toate sânt pân'la un loc.

Odată, Diavolul învăță pe omu-ăsta bogatu să se suie sus, sus, pe zidurile unor case și, la al patrulea rând, să intre înăuntru pe fereastră, ca să fure niște bani.

Eră aur acolo, nu glumă.

— Păi, o să mă pot sui până acolo, diavole? Pe ce?

— Pe mine. Mă pui eu piuă, până-i ajunge sus.

— Bine.

Și Ucigă-l-crucea nu face biserici. S'a dus cu omul la locul de care vorbirăm și s'a pus piuă; iar bogatul s'a tot urcat pe spinarea lui Sarsailă, care se ridică cu el în sus, până unde-l povățuise.

— Sus, omule, sus, că mai e nițel!

Da când ajunse la fereastra cu pricina, tocmai când abiă se agățase bogatul cu mâna de o sfornică cu care se deschidea fereastra, ce să vezi dumneata?

Diavolul odată face: țâști! de su'picioarele hoțului.

— Unde fugi, diavole? — strigă atunci omul speriat. Cum mă lași aici sus? Nu vezi că o să caz?

— N'am ce-ți face, omule! Uite, mi s'au spart tocmai acū și mie opincile, că le-o fi

destul de atât umblet. Mă dau mai coleà, să le dreg.

Și se depărtă; iar omul, ne mai având nici o nădejde, se mai rugă:

— Diavole, fie-ți milă. Nu mă lăsa să mă prăpădesc!

Aș! Nici vorbă să-l mai asculte Sarsailă, și atunci... odată s'a auzit un sgomot mare: sforcica care erà legată de ferestre s'a rupt, ferestrele au căzut jos și... cu ele a căzut și hoțul, care și-a rupt picioarele, de a rămas cotonog toată vieața; ba și-a mai rupt o coastă și și-a spart capul. Numai om în fire n'a rămas.

Iar când a scăpat hoțul cu sfoară cu tot, a auzit pe Sarsailă, grăind:

— Așà râde Diavolul de om, mă vere!

Iar jos, în preajma celui prăpădit, s'a adunat lume și oameni ai legii, cari l-au dus la pușcărie să-și facă osânda, așà cum erà; ba și averea i-aū vândut-o.

De haram a fost averea, de haram s'a dus!

Și deatunci a rămas vorba, că: „și-a spart Naiba opincile“, oridecâteori se pune capăt unuia care făcea rele, ori când se sparge cuibul de răutăți.

23. Dumnezeu, Sf. Petre și baba Dochia.

Ci-că odată se plimbă pe pământ Dumnezeu și Sfântul Petre. În drumu-le, au dat peste o apă și acolo, ce să le vadă ochii? O femeie tânără și frumoasă spală, săraca, spală, niște lână și abăteă de mâna morții.

— Bună ziua.

— Mulțumim dumneavoastră, moșule, zise femeia plângând și clănțănindu-i dinții în gură, de frig.

— Dece ești supărată?

— Cum să nu fiu? Uite, am o soacră rea; m'a trimes cu lâna asta, s'o fac din albă neagră, și nu se mai negrește; degeaba mă canunesc eu d'atâta amar de timp.

Uncheșii — că ăștia erau Dumnezeu și cu Sfântu Petre — se uitară unul la altul, mai șoptiră ce mai șoptiră, și peurmă, își văzură de cale, grăind:

— Spal-o înainte, tată! Deunde știi? Poate că Dumnezeu și se'negrește.

Și-a rămas femeia spălând și plângând, iar

uncheșii, după ce s'au depărtat, au făcut ca lâna femeii să se'negrească.

Femeia cea tânără, bucuria ei! Cum a văzut lucru isprăvit, s'a și repezit acasă:

— Io-te, maică; am făcut cum mi-ai zis.

Soacră-sa, pe care o chiamă Dochia, crăpă de ciudă, când a văzut minunea, dar a trimes-o iarăș cu lâna la gârlă, s'o spele până o face-o albă.

Erà o iarnă grea, de trosniau lemnele și pietrele. Abià înnotând prin nămet, veniau, să treacă o gârlă pela vad, doi unchieși. La un loc, erà ghiața spartă, și acolo, iarăș o femeie: spălă de foc la niște lâna.

Ii iau uncheșii seama bine și văd că e tot nora Dochiei.

— Da, bine, femeie, ce mai cauți aici?

— Ia, păcatele mele! Acù ci-că s'o fac albă.

— Muncește înainte, că o s'o albești, — grăi Dumnezeu. — Dar ține și chita asta de flori de fragi, s'o dai soacră-tei, poate s'o mai îmblânzi.

Astea ziseră uncheșii și apoi, își văzură de drum. Iar femeia, mirată că au înflorit fragile, în toiul iernii, a luat chita de flori și a pus-o în sân. A mai spălat ce a mai spălat până s'a pomenit cu lâna albă.

Ce crezi dumneata? Erà putere dumnezeiască la mijloc!

Cu lâna'n spate, s'a repezit acasă și a dat soacră-sei florile de fragi.

Dochia a sărit odată'n sus, când a văzut florile și a strigat pe fiu-său, Dragomir:

— Dragomire, maică! Au înflorit fragile și noi n'am mai măsurat oile!

Și au pornit și ea și fiu-său, cu oi cu tot, la munte. Da nu s'a lăsat Dochia așa: a luat pe ea nouă cojoace, că, zicea ea; — Primăvară, primăvară... da-s femeie bătrână și, mai știi? O fi frig la munte!

Acolo însă, păcatele ei! S'a pus, nene, p'un vifor și p'o sloată, de nu știai încotro s'o mai iei. Baba ce eră să facă?

Udându-și cojoacele, a lepădat câte unul, câte unul, până le-a isprăvit pe toate. Peurmă, alta și mai și: s'a pus un ger strașnic. Dochia, atunci, nemai putând suferi, s'a dus după fiu-său Dragomir.

Da ăla, demult, demult înghiețase d'a binele, ba făcuse și *sloiete* la gură.

Când l-a văzut așa, Dochia a socotit, că feciorul ei nici nu se sinchisește și odată a'nceput să-l mustre:

— Abă, Dragomire, maică!
Lumea moare și plesnește
Și tu cânti în fluerel!

S'a făcut peurmă acolo tot scuț și baba și oile ei.

G L O S A R.

A

- A* — pron. *cea* : a lume păcătoasă.
abâ — int. : abâ, Dragomire, maică.
abâte (a) — v. a da zor, a lucrâ harnic: abâtea de mâna morții.
accirâ (a) — a sta pândind orice mișcări cu nerăbdare.
Aghiufă — Unul din numele dracului.
Al-depe-scorbură — Vezi Aghiufă.
anostii — minciună, care vâra pe alții în încurcături.

B

- Băjenâr* — Fugit din satul, în care nu-i mergea bine și așezat în altul: se făcû băjenar la un sat.
baraitări — ostași de pază la curțile pașilor turcești: îl luau baraitării la goană.
blodogorî (a) — v. a vorbi fără să poată fi înțeles.
brèji — adj. cuminți.
brodî (a) — v. a nemeri, ori a aflâ: l-a brodit odată necăjit.
bușeli — v. lovituri.

C

- ealeașcă* — s. trăsură.
căltunari — nuntași, cari în ziua cununiei însoțesc pe ginere la casa miresei, ducând unele daruri. Sunt tot atâtea *căltunărese*.

- canuni* (a se) — a se munci, a se chinu.
- cătrăni* (a se) — a se supără foc și a se face negru la inimă, cum e catranul.
- cătămâi* — crâmpei de lemn, ce se pune subț diferite vase, mai ales subț cele de băuturi, spre a le ridică dela pământ.
- căuș* — vas de lemn în chip de lingură mare, cu care se scoate apa din fântâni, nu din puțuri; se zice și: Mănânci o foaie de ceapă și bei un căuș de apă.
- chită* — buchet. mănuchi de flori, atât cât poți cuprinde în mână, dar și mai puțin, dar legate una lângă alta.
- chivernisit* — bun gospodar.
- ciocâlțeie* — scule de lucru, unelte.
- ciur* — mulți: copii, un ciur.
- ciopôr* — buluc, unul lângă altul și mulți să nu le dai seama, ori «să dai paraua pe cap de rumân»: Se duce lume ciopôr la locul cu pricina.
- cocoloș* — înghiemuit: îl găsec cocoloș lângă pod.
- cofășii* — nesincerități: lucruri spuse de oameni cu două fețe
- colăcèri* — nuntași, cari merg călări împrejurul ginerelui, când se duc să iă mireasa.
- cotonog* — fără un membru al corpului (mână sau picior), ori cu el beteag sau tăiat. Deci a *cotonogi*.
- cotorosî* (a se) — a se scăpă de cinevă pe orice cale.
- crailăcûri* — dragoste într'o parte și 'n alta.
- cruci* (a se) — a se cruci ca de un lucru nemaipo-
menit, or a se miră și a se tot închină.
- cură* (a) a curge: din piatră cură numai aur, nepoate

D

- Dămuri* — dămuri de case — case foarte mari.
- dănăci* — flăcăiași. Se aude și în cântec: când o cântă racu 'n lac, atunci îi mai fi dănac.
- dârlâi* — (a) a cântă încet și fără rost.
- dedulci* (a se) — a mânca când și când, câtecevă de dulce (de fruct), a se învășă cu un lucru

îndurându-se să-l mai părăsiască ; a luà nasul la purtare.

dehulà (a) — a-i rupe oasele, a-l prăpădi, nelăsându-l sdravăn, ori lăsându-l cu adâncituri mari în corp, p. ca *hula* — săpătură mare făcută de apă. în coasta unui deal.

dibuà (a) pipăi, ca pe întunerici pe întunic, pentru a pune mâna pe un lucru, ori a se încredința

dichisite — așezate cu gust și cu pricepere.

dricuit — bătătorit.

dròșcă — v. caleașcă.

drumèac — dim. dela *drum* : iapa d-tale poate să urce pe drumeacu-ăla ?

duși — pe lumea cealaltă.

F

Fèrfenițe — rupte deabià se ține petec de petec.

flùerèl — dim. dela *fluier*

G

Galioane — corăbii, se găsește și în cântec

Unde se bat Turcii
Turcii și Frâncii
Se bat în galioane,
Mult se bat cu jale,

Se bat cu nisip,
Mult se bat urît
Și Turcoaicele
Bat cu furcile...

gârâi (a) — a tot țipà și a cere într'una, pe capul omului, fără să-l lase în pace.

ghies — îndemn, brânci.

ghiem — făcut ghiem, ori ca ghiemul.

ghibârdèi — mic și nedesvoltat: nu e decât un ghi-bârdei.

ghierbe (în) — în ghierbele lui, liniștit, în toate bune, cuvântul vine dela ghiarbă — *viarbă* = a zecea parte dintr'o *jurubiță* :

Până oala fierbe,
Faci două-trei *vierbe*...

ghiorțări — (a) a înghiți cu sgomot și cu mare poftă
glod — noroi.

H

Haidoși — chipeși și voinici.
haraimân — zarvă mare: îl scoală un haraiman de oameni.
haramuri — câștiguri pe căi necinstite, furt, jură-minte strâmbe ș. a. Deaci: de haram a fost, de haram s'a dus.
haram —
hartapăle — v. ferfenițe.
hârtie — reclamă.
huștupină — mare și diform.
huzmî (a se) — A se încrede mult în puterile lui sau în altul, a năzuî.

I

Icleșug — vicleșug.
iepșoară — dim. dela iapă; iapă, pe seama lui, nu așa falnică; Nu te lasă Dumnezeu de inimă, să-mi dai până în seară, o iepșoară?
împiciorogă (a se) — a se pune pe picioare, să meargă
împogodeală — bună înțelegere.
încotoșmă (a se) — a luă la spinare cât pot.

J

jacă — v. sac scurt, traistă.
jigărit — adj. nedesvoltat, slăbit, plin de răni.
jigăni — fiare sălbatice, sing. *jiganie*.

L

L'încote v. anostii.
luă (a) — a apucă (prin lume).

- Madèle* — obiceiuri rele, ții.
maldăr — grămadă, unul este altul.
maloteă — haină femeiască 'mblănită: ce mai maloteă cu florile cât palma.
mangealâc — bucată de lemn prin ajutorul căreia se ridică buștenii, casele.
mâniat — supărat.
milcoșii (a se) — a se linguși, a da vorbe bune și mângâieli prefăcute.
mirodënii lucruri scumpe și cu miroase fel și chip.
mistui (a se) — a săraci cu desăvârșire.
motocșă — mai multe lucruri de casă și rufărie legate într'un cearșaf sau basma mare.

N

- Nămet* — troian de zăpadă, de târșuri, de lemne, ca hotar.
năslî (a) — A îndrăsnî, a prinde nas.
năzărî (a-i-se) — a-i-se pareă cevă, așa din senin (fără să fie) *Năzare* și *năzărește*.
nojî (a) — a da înainte.
Nichipercea — Unul din numele Diavolului.

O

- Oșistii* — Copii mulți și gălăgioși.
ostiă (a se) — A se potoli.
otienî (a) — A face fără voie unele mișcări ale feței și mic sgomot înainte de a vărsă.

P

- Pârcălăb* — Perceptor, ajutor de perceptor
 Intr'un cântec:

Frate-meu e om bogat
 L-a pus satu' pârcălăb,
 Iă toiagu, pleacă 'n sat,
 Murgu' meu șade legat.

- păruî* (a se) — a se luă de păr.
pătăchie — prăjină pentru bătaie.
păuî (a) — a îngriji cum se poate mai bine.
pielm — făină de porumb; mălai. Intr'o zicătoare, despre casele mari, dar fără mobilier și fără celelalte de trebuință: «*mari în lemn și goale 'n pielm*»
pomăi (a se) a se uscă tocmai ca prunele uscate sau poamele, după ce le trece timpul
pomojnic — ajutor de subprefect
pomost — avere în pământ și pomi.
prăsilă, ceiace se naște dintr'o vită.

R

- Răbufneli* — lovirea cuivă de pământ, cu sgomot mare.
răguduî (a) a găsi, a agonisi.
râni (a) a curăți cu grebla ori cu lopata.
rătuli (a se) — a-și pierde cumpătul și mintea.
răzloj — lați, la unele împrejmuiri, fără însă a se pune ulucă pe ei.
rumân — om.

S

- Sarsailă* — Diavolul
scăpărăminte — amnarul, cremenea și iasca, toate necesarele pentru scăpărat.
scărmână (a) — a mușcă și rupe părul.
scută — lucru de folos: nu e cine știe ce sculă de tine.
scuț — țurtur ce se vede la streășina caselor iarna, format din apa care 'n scurgere a înghiețat. A *înghiețat scuț* — a înghiețat ca scuțul.
sec — nebuțatec
șeguî (a) — a minți.
sfântuleșul — Dumnezeu.
sfeclî (a o) — a-și pierde nădejdea de scăpare.
sgrêbeni — resturi — din câlții după ce se dărăcesc.

- sinchisi* (a se) — a-i păsă, a aveă cea mai mică teamă, a se simți.
sloete — v. scuț.
sloane — acarete pentru vite.
sloată — zăpadă amestecată cu noroi, pe frig și vifor mare.
șofile — v. ferfenițe.
șopocăi (a) — a șopti neînțeleș.
sorocire — proces, înfățișare.
sparge (a) — a intră în casă străină, noaptea spărgând ușa sau ferestrele, ori descuind cu chei făcute înadins și a fură.
știmi — resturile de lână ce rămân la dărăcit și periat.
streaja — streaja podului.
șuiață — subțire, mlădioasă.

T

- Tăin* — porție, atât cât îi e rânduit cuivă să mănânce.
taini (a) — a conversa, a pune la cale.
tărășenie — firul pricinii.
târnă — vas lucrat în chipul baniței, dar cevă mai mare, lucrat din împletituri ieșite și acelea din nuiele de alun, ce au fost sparte 'n mâi multe părți și curățate.
târmoacă — noroaie. Deaci a *târmoci* — a da prin noroi.
tărciu — zeamă de mămăligă sau un fel de mâncare: presări în apă fiartă mălai des, des, până se face grosior, ca păsatul înainte de a se răci. Dar nu se pune decât mălai și sare.
tirișenie — v. tăărășenie.
toięgi (a o) — a se întoarce din drum, a se duce îndărăt deunde a venit.

U

- Ucide* (a) — a bate: l-a ucis, l-a ucis; rădă = murit copilul.

ucigă-l-toaca — Diavolul.

ucigă-l- crucea {
ucigaşul { v. *Ucigă-l-toaca*.

uluiţ — când şi-a pierdut omul cumpătul.

V

Vacu' — vieţa: mi-am făcut vacul.

văcuì (a) — a trăi.

vulpi îmbrăcate —

Z

Zorzoane — găтели cu çari, fără a le folosi, e încărcat corpul vitelor sau al omului.

Zicători și expresii.

- A *abate de mâna morții* — A munci cu mare zor
- A *călcă iarba verde* — a trăi.
- A *cântă cu sărăcuț de maica mea* — A se văită.
- A *cântă găina 'n casă* — A fi mai mare și a da porunci 'n casă, femeia
- A *da pe brazdă* — A aduce la calea cea bună.
- A *da de chieltuială* — A bate.
- A *trage voia* — A fi împotrivă.
- A *i face pe piele* — A-i face împotrivă, în necaz.
- A *l cără păcatul* — A sosi vremea să ispășiască păcatul, și 'n cântec:

Așă ne cară păcatul:
Strânge unul, mănă altul !...

- A *luà ochi de fiară* — A plecà așă, vrând-nevrând, în lume de mult foc și amar. Isvorăște din vraja de urît făcut cu *ochi de fiară*.
- A *i lăsă de inimă* — A-l îmmuiă, a-l înduplecă.
- A *mână porcii la jir* — A dormi cu sforăieli.
- A *pune de mămăligă* — A se îngrozî și a sta degeaba, neștiind ce să mai facă.
- A *prinde mânie* — A prinde pismă.
- A *închide ochii* — A muri.
- A *le merge 'n sec* — A nu câștigă.
- A *și luà inima 'n dinți* — A-și face curaj.
- A *se face jos ca piua, să se urce altă dată* — A se face jos ca piua, să se urce altă dată să se suie sus.

- A trage cu coada ochiului* — A se uită așa câte puțin, din când în când.
- A-și luă tilințele* — A plecà de nevoie, pentru totdeauna.
- A-și aruncă ochii* — A se uită.
- A-i lăsà gura apă* — A aveà poftă nebună să le mănânce.
- A 'muiă de inimă* — A îmblânzi
- A-i face drum de călător* — A-l isgoni cu mare zor
- A rupe la sănătoasa* — A fugi.
- A-l pune la ciochină* — A-l lucrà pe cinevã, așa ca să nu mai poată face nimic, cașicând ar fi prins la ciochina calului
- A legà paraua cu nouă noduri* — A fi econom
- Cap de om* — om .
- Cele pentru suflet* — Pomeni.
- Cu restul* — Cu amenințare, cu bătaie.
- Cu inima goală* — fără nădejde.
- Capu' legii* — Față bisericească.
- Cruce de aur aici în casă!* — Expresie întrebuintată decâteori cinevã e nevoit să pomeniască în casă de satana.
- Cu cerul și cu pământul* — Cu toată stăruința.
- De câte 'n lună și 'n soare* — De tot ce știã și nu știã
- După sufletul nostru* — Afară de suflet, osebit.
- Din fir până 'n afă* — Cu deamănuntul.
- Imbrăcat pistol* — Ca pistolul.
- In ruptul capului* — Chiar de i s'ar rupe gâtul, capul
- In ghierbele lui* — In toane bune.
- Intr'un suflet* — Repede, fără să răsufle.
- La treipăzește* — La goană!
- Parà chioară* — Nici o parà.
- Pe drum* — In județele Vlaşca și Teleorman, cu marfă de vânzare.
- Siliști mustii* — Nenoroc, pe dearândul.
- De surda!* — Zadarnic.
- Nu se mănâncă* — Nu se poate înfăptui.
- Să tai lemne pe ei* — Greu de tot.
- Stâni pe rădăcini* — Cu multă bogăție în oi.

Tari de înger — Cu voință de a se împotrivi ispitelor.

Țin'te pânză! — Se zice atunci, când se pornesc retele, una după alta, de nu se mai opresc.

Unde-a dus mutu' iapa — Departe, unde nu se știe, unde n'a fost nimeni.

CUPRINSUL.

1. Cojocul lui Sărăcilă
 2. Dumnezeu și cei trei frați
 3. Cum se învrăjbesc oamenii
 4. Bogăția și slava lumii
 5. Mai mare e mintea decât banii
 6. Ce e mai ușure și ce e mai greu
 7. Sărăcilă
 8. Ingerul Românului
 9. Sfânta Vineri și nevăstuica
 10. Legenda cucului
 11. Cârciuma are trei diavoli
 12. Ciuhurezul și grangurele
 13. Cine sapă groapa altuia
 14. Jumătate-om
 15. Maica Domnului și Trifon
 16. Răsplata omenească
 17. Beția
 18. Sfântu Nicolae
 19. Păcatele noastre
 20. Ștefan-Vodă și moșneagul
 21. Dreptate și strâmbătate
 22. Și-a spart naiba opincile
 23. Dumnezeu, sfântu Petre și Baba Dochia
 24. Glossar
-